

zeruko **ARGIA**

1976-Iraila-5-XXVI garren urtea 702 zenbakia

IV UDAKO
EUSKAL UNIBERTSITATEA

hala ere

gehienak barruan

MINA S.A.

BARRA SELECTA

MINA

**JAMON
COCIDO**

MINA

FOIE GRAS

A MANOS DE
CERDO

GUISADO

CALLOS

MINA

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

Lehendakari:

Kaletano Ezeiza.

Buruzagi:

M. Atxaga, D. Unanue, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre, Mariano Ferrer.

Berri-emale orokorrak:

L.A. Aranberri "Amatifo", Gexan Lantzi-ri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Al-damiz-etxebarria.

Idazleak:

Aikiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bu-janda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxun-di, Lizarraide, Karlos Santamaria, Martin Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (De-ba), Alix Tiveba (Karrantza), Etxebukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Er-txin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katapult (Durango), Barrenechea (Oiar-tzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pe-sai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Za-dibia), Manasti (Errenteria), Metal-iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazkilariak:

Antton Olariaga.

Argazkilari:

Arturo Delgado, Llovet.

Fotolitoak:

Ernio S.L.

Jabea:

Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kapu-tinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo, 22.
Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Graficas Navasol"
Camino de las Canteras, s/n.
Iruinea.
D.L.: 80-1963

HALA ERE GEHIENAK BARRUAN

Espetxeratuak eta atzerriratuak ari dira tantaka-tantaka etxe-ratzen. Ez esan hainbat, ezta nahi hainbat ere. Baina badatoz. Pozkarri zaigu benetan, «luzeak iruditzen bait zaizkigu gauak eta egunak hoiengan pentsatzen».

Halere jendea tantaka itzultzeak urduri eta larri ipini du Eus-kal Herria. Noiz, zein, nola eta zenbat aterako direnik ez bait daki. Etxeratuko direnak baino gehiago izango direla atzerrian eta giltzapean geratuko direnak uste izateak biziro kezkatzen du.

Gizartearentzat arriskutsua dena sartu ohi da giltzapean. Es-petxeratuei eta ihesegindakoei Euskal Herriak ez die beldurrik. Aska ditzaten oihuka ari da. Askatutakoei berriz, ongi-etorri beroa egiten die.

Bestalde, Espainiako agintari nagusiak demokrazia aldarrika-tzen dute azken aldi honetan. Euskaldunok, aldiz, demokraziaren alde borrokatu gara beti. Nork eutsi dio 40 urtez eta eusten dio oraindik ere demokraziarik gabeko egoera eta gizarte honi? He-rriari aginpidea eskuratzea nork galerazen dio? Eta nork es-katzen dizkio kontuak demokraziaren aurka ari denari? Hori bait da bakearen etsai eta gizartearen arrisku.

Euskal Herriak bere kabuz eta buruzpidez agintzeko eskubi-dea eskatzen du, orain eta lehen. Indarrez eta maltzurkeriaz ken-du zitzaion askatasuna eta aginpidea gaur ere ukatzen zaion ezau-garri nabarmena Euskal Herriak bat ere beldurrik ez dien eus-kaldunak giltzapean edukitzea da.

Euskal Herriak «presoak kalera» oihu egiten duenean Euskal Herriaren alde borroka egiteagatik inor ez dezatela zigortu eska-tzen du: bide batez, Euskal Herriaren aurka dabiltzanak zigor ditzatela nahi du. Izan ere euskal aztarren guztiak desegin nahi-rik ihardun duen jenderik bada oraindik. Euskarak, euskal jaial-diek, bertso saioek, ikastolek eta abarrek eraso gogorak jasan dituzte. Guzti horri eta beste gauza askori borroka latzaren bi-dez eutsi die.

Euskal Herriak euskaldun izan nahi baldin badu eta bere as-katasuna eta aginpidea lortu nahi baldin baditu borroka luzea eta gogorra du oraindik. Baina ez euskaldunon erruz. Indarra duenak erabakitzen ditu ordea zein den on eta zein gaizto. Guri, berriz, ahulenak garenez gaiztotzat joak izatea dagokigu.

NON ZER

AZALEKO ARGAZKIAN:

Itziar Aizpurua, Mertxe Agirre, Arantxa Arruti eta Jone Dorronsoro. AMNISTIAZ ETA PRE-

SOEN EGOERAZ ... 4-11

UDAKO EUSKAL UNI-

BERTSITATEA ... 16-22

ZESTOAKO JAIK ... 23-25

NORK KUKURRUKU!!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

Transportes **an**kar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

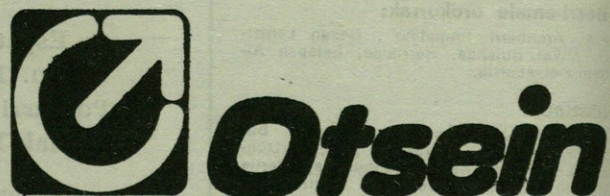
Astean iruten:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusien, ERGOSIA auzoan, DONOSTIAN.

Urratizkiak: 552650 - 552654

Apartado 1381

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — Jabola eraili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jabola bear dezu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

BESTEK

ERABILIAK

Bestek jokate soinu dantzaren egiten dugu euskaldunok. Bestek erabiltzen gaitu oharkabea. Batzuen eta beste harrapakin bilakatzen gera noiz nahi.

Hiru gerra karlista jasan ditugu. Bi gobernuak zebiltzan elkarrekin borrokan, 1815garrenean, Vienan jaio zen gobernuak liberala eta burgesa eta aintzinako agintekera zaharra.

Honela dio Marxek bere manifestuan: «Produzio bideen, ondasunen jabe goaren eta jendearen sakabanatzea desegiten ditu burgesiak. Jendea pilatzen, produzio bideak zentralizatzen eta talde txiki batean jabe goa biltzen du. Politikaren zentralizazioa nahitaezko ondorioa izan da besterik gabe. Interes berdinak, lege, gobernu eta aduana sistema berdinak zituzten eta bere buruan jabe ziren probintziak, denak nolabaiteko itunez elkartuak, noski, gobernu BAKARRA, nazio interes BAKARRA eta aduana muga BAKARRA duen estatu BAKAR batean bildu ditu».

Bi alderdi zebiltzan borrokan: liberala eta kontserbadorea. Euskaldunok bien erdian, bien astinduak hartuz. Forurik eta askatasunik gabe geratu ginen, hildakoak lurperatzeko edo ehorztekoei eskubidez. Batzuen eta beste harrapakin izan ginen, batzuek eta besteek erabili egin gintuzten.

Erabiliak azkeneko gerratean. Molak eta militarrek Nafarroa erabili zuten. Errepublikak beste hiru probintziak, abiazioa ukatuaz eta Agirrerentzat ziren telegramak gordeaz. Guretzat, hildakoak lur-estali, alde batean eta bestean.

Erregimenaren aurkako indarren jostailu izan ginen Burgosko hauzian. Hildakoekin, espetxeratuekin, eta atzerriatuekin geratu ginen gu.

Erabiliak pre-demokrazi-bidean eta aldiari: Gasteiz, Jurramendi, Basauri, Santurtze eta ebarretako sarraskia lekuko.

Gure hildakoak, espetxeratuak, atzerriatuak eta euskal gauzak ere erabili egin nahi dira.

Talde eta Alderdiez dieguna komunikabideez ere berdin esan dezakegu. Besteren jokurako interesgarri garen neurrian gera aipagarri eta aipatuak. Hori, gainera, beren buruak irekiztat eta aurrerakoitzat jotzen dituzten astekarietan gertatzen zaigu. Astekariaren gidarien helburuetarako eta astekariaren salmentarako baliagarri garen neurrian aipatzen gaituzte. Azalean larrugorri agertu ohi duten neska gazte, lirain, lerden eta ederraren giteko ber-

bera dugu askotan euskaldunok: jendearen jakin-mina eta ikus-mina zirikatutako askotaria eros dezaten.

24 orduak deitu jaialdian 14.000 lagun bildu ginen Anoetan. Ez gintuzten aipatu. 9.000 bildu omen ziren Madrillgoan. Artikulu haundi eta luzeak eskaini zizkioten ondoko egunetan.

Uztailaren 20an dokumentu bat izenpetu zuten Profesio Elkartek eta zenbait euskaldun ospetsuk. Mundu osoan ezagunak diren bakar batzuen izenak bakarrik aipatu ditugu: Txillida, Nikanor Zabaleta, Julio Caro Baroja, J. M. Barandiaran, G. Celaya eta abar. Astekarietako txoko bat ere ez zaio opa izan.

70 udaletxe batzartu ziren Bergaran uztailaren 21ean. Ezin kabitu ahala jende bildu zen bertan. Euskaldunon kezak eta iritziak agertzen zituen agiria irakurri zuen alkateak. Euskal Herriko diputazioak eta hiriburuetako udaletxeak mintzatu ziren, batzarre berezitan. Herriak bultzata, noski. Eskutsik den herri honek jolas, kultur, eliz eta tripa-pestako elkarteek baliatu behar izan du horretarako eta beste gauza askotarako.

Hori ez baldin bada plebiszito bat, datorrela Jainkoa eta esan dezala. Baina Espainiako komunikabideentzat ez zen interesgarria.

Gauza nabarmena da, eskuinekoak eta ezkerrekoak, denak dira zentralistak. Hezur-mamitaraino sartua dugu bi mendetako zentralismoa. Dena erdira biltzen duen joera indartsu eta bortitzez beteak dira batzuk eta besteak.

Cambio 16 hemen saltzen da gehienbat. Argitaratzen omen dituen 400.000 aletatik 150.000 Euskal Herrian saltzen omen ditu. Txurrero bat ari zen lehengo batean Cambio irakurtzen. Hori hemen bakarrik gertatzen da. Izan ere, euskaldunoi zer jaki eskaini, ondo daki. Eta euskaldunok gizajo-gizajo amu eta guzti irensten dugu.

Geuron lanaz eta buruaz bakarrik fi-da gaitzke. Beste guztiek saldu egin izan gaituzte. Guk geuk zuzendu behar ditugu geuron arazoak. Geure komunikabideak behar ditugu. Geuron Alderdiak, Sindikatuak eta Erakundeak. Bestela denak salduko eta erabiliko gaituzte. Zentralismoaren atzapar zorrotzen harrapakin eta sarraski izango gara beti.

Askatasuna ez da ematen, irabazi egiten da. Askatasunaz hitzegiteari utz diezaiogun eta mintza gaitzen geuron nausitasunaz eta jauntasunaz.

A. A.

Z. Argiak eraturik AMNISTIAREN ALDEKO GESTIO BATZORDEAREKIN kazetaurreko informea

Z. ARGIA honek eraturik, Amnistiaren aldeko Gipuzkoako Gestio Batzordearekin kazetaurreko elkar-
rrikketa bat burutu zen abuztuaren 26an.

Bertara inguratu ziren ia berrogeiren bat pertso-
na, espetxeratu eta atzerriratuen senide, gartzelatik
atera berri diren zenbait, abokatu, gestiolari eta
beste.

Bertan ziren ere, Z. ARGIAkoez gainera, GOIZ
ARGI, ANAITASUNA, BERRIAK, GARAIA eta PUN-
TO Y HORA aldizkarietako berri-emaleak, eta baita
«Radio San Sebastián» eta Donosti Herri Irratikoak
ere. Ihardunak bi ordu iraun zuen, eta gehienbat
euskaraz iza nzen.

Mikel Atxagak haseran esan zuenez: **Informatze-
ko, lehenengo informatzaileok geok jakin behar di-**

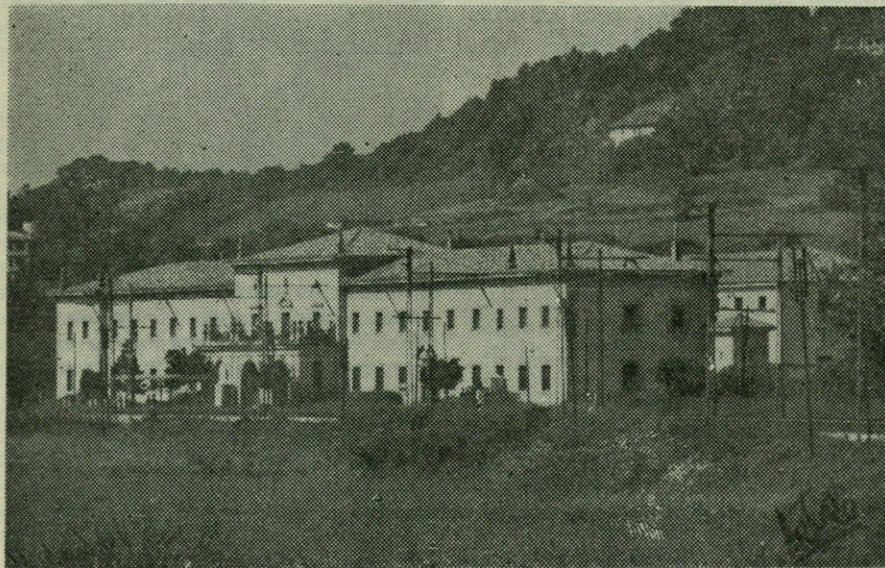
tugu gauzak, zehatz eta mehatz nola diren eta nola
gertatzen diren. Beraz, informatu beharrak bakarrik
bultzata, biltzen gara hemen.

Izan ere, euskaldunok arrixkua dugu informazio
bideetatik urrin samar geratzeko, eta beste mila gau-
zetatik ere nahiko bazterturik gelditzekoa. Eta arazo
hontan ere, presoan gora-beheran, bakarrik gelditze-
ko arrixkua badugu euskaldunok. Amnistia dela ta
ez dela, zenbait jende atera da, oraindik aterako da,
baina, zenbait euskaldun, amnistiarekin eta honen
ondoren ere, barruan geratzeko arrixkua dugu.

Eta, inor kezkatzekotan, euskaldunok kezkatu be-
har degula uste dut nik, arazo hontaz. Kanpotik ezer
guti lagunduko digute. Eta guk egin beharko dugu
burruka hau, presoak kalera atera daitezen, eta atze-
rrian direnak etxeratu daitezen.

Preso eta atzerriratuen senide, abokatu eta gestiolariak mintzo

Elkarriketa hasi aurretik, Gestio Batzordeko arduradunek zenbait zehatz (ikus «Euskal preso en zerrenda») eskaini zituzten, gero, harako informazio hotza baina esanguratsua, hainbat xehetasun eta eraskin jakingarriz osatuz.

ZARATA ASKO
INTXAUR GUTI

Nabarmen da, esate baterako, Puerto Santa Maria, Caceres, Cordoba, Cartagena, Burgos, Barcelona, Gasteiz eta Basauriko gartzelatik ez dela euskaldun bat bera ere atera.

Aipagarri ere, bai Burgos-eko Judiziotakoek, bai heriotz zigorra jasoa dutenek eta baita 1969 urtearen inguruko gertakarietakoek ere, lehenean dirautela, amnistia hitza inon eta inoiz aipatu izan ez balitz bezala. Zaharretatik, Sarasketa, Gorostidi, Dorronso-ro, Izko, Tupa, Onaindia, Zabarte eta beste, ez da inortxo ere atera, Itziar Aizpurua izan ezik.

Atera diren artean, berriz, ez dira denak amnistiaz atera. Badira kunplurik atera direnak, eta baita «Libertad Provisional» eta «Libertad Condicional» direlako kaleratu direnak ere. Horrez gainera, amnistiaz atera diren artean, zenbait hilabete guti ba-

tzu (eta kasu batzutan egunak baino ez) baizik ez zitzaizkion falta.

Egunkariak egunero ematen dihardute ateratzen ari diren zifrak, zori-neko amnistiaren aldeko giro bat sortaraziz, baina zifra hoietatik zenbat atera diren amnistia soilez, zer porziotan diren euskaldunak, eta zenbaterainoko zigorra duten nekez jakin daiteke.

Amnistiaz atera ziren lehenak ez zirela abertzaleak kasualitatea izan daiteke. Azkenak ateratzen eta bertan geratuko direnak euskaldunak direla, ordea, nahita ez esanguratsu dateke.

AMNISTIAREN KONTRAESANAK

Amnistia murriztu hau erabateko soluzio bezala aurkeztu nahi izan den artean, beste zenbait gertakari, ordea, kontraesan gisa agertzen ari da hahemena.

Amnistia eskatuz gartzela barruan

protesta egin dutenak zigor geletan izan dira sartuak. Eta puntu honetaz, espainiar legeriaren emakumearekiko diskriminazioa nabarmena izan da, zeren gizonezkoei 21 eguneko zigorra eman dieten artean, emakumeek, al-diz, 80 eguneko eman baitiete. Zigor gelatik kalera zuzenki atera denik, bada ere, kanpoko eta barruko antolamenduek elkarren berririk ez balute bezala.

Kontraesan hauk arras areagotu dira zenbait kasutan. Esate baterako, nahiz eta gartzelatik oraindik atera ez, bere bila zibilak etxera joan zaizkion kasurik bada, amnistiagatik kanpoan zelakoan, eta etxea erregistratu gainera, ez baitzuten gartzelan jarraitzen zuenik sinesten.

Baita Frantziako konsulatu batean pasaportea eman ere, sumario mar-txan duen bati, «busca y captura» de-lako ordenarekin.

Bestalde, hainbat sektoretan aipa-tzen hasia denez, Carrero Blanco-ren hauziari buruzko sumarioa mugitzen hasia da. Auto-prozesamendu bat bu-rutua da iadanik, eta nahi izanez gero bizpahiru hilabetetan amaitzeko beza-la.

AZKEN DETENTZIOAK

Azken bederatzi detentzioetatik, zortzi hilaren 26an izan ziren askatuak (Gestio Batzordekiko elkarriketa hau baino zenbait ordu lehenago), zenbai-tek bederatzi egun polizia zeramaz-kiela.

Hauzi honetaz adiarazi beharra da-go, amnistia eman arren, geroztik tin-ko jarraitu izan duen antiterrorismo legearen arauera, hamar egun zirela komisarian egon ahal izateko topea. Gogoragarri ere, abuztuaren 26an amaitzen zela, hain zuzen, harako an-titerrorismo legearen epea. Beraz, az-ken egunerarte ondo aprobetxatua, gero.

Bederatzigarren detentitua, Goiburua, Martutenera eramana izan zen, eta ge-ro, buruan ebaki bat eta belautu hau-tsirik zuelarik, hospitalera bidali be-har izan zuten.

ATZERRIRATUAK

Atzerriratuen egoeraz ez zen asko-rik hitzegi, bileran gutienik haitako senideren bat bertan zen arren.

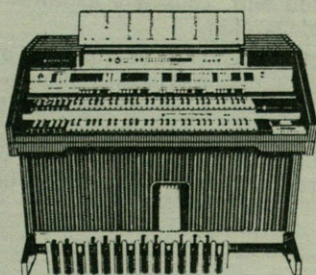
Ez da erraz zifrarik ematea, baina badirudi 1600etik 2000 ingurura direla sorterrira etortzeka dauden euskaldu-nak.

Zenbait, duela berrogei urte hanka eginik; batzuk, etortzerik nahi ez du-telarik agian, baina edozein modutan, gehienak, azken hamabost urteotan halabeharrez ihes eginak, eta etortze-ko garrantzarik inork eskaintzen ez die-larik.

GURASO ETA SENIDEOK BAIKOR

HAMMOND

EROSTEN DUZUNEAN

ORGANOA BERA

BAINO HOBEA

ESKURATUKO DUZU

**Musika erraz eta azkar
sortzen da berarekin.
Jolas batean!*

**Hammond soinu gozoa.*

**Jotzen butsean
erakusten da.*

**Musika-paper
sail osoa.*

**Garantia osokoa.*

HAMMOND

elektronikoetan
txapeldun

BENGOA

Elkarrizketa ondoan, iharduna eta berriketa ugalduz doa, eta ordurarte isilik samar egon den hainbat senidek hizketari ekiten dio.

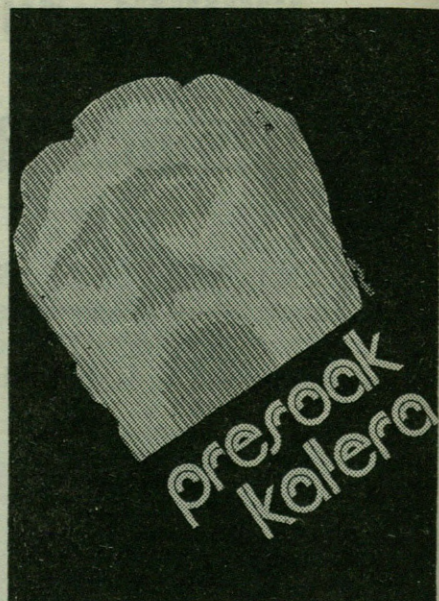
Animorik ez bide da falta, eta erabateko amnistia laster asko lortuko duten segurantzaz balute bezala mintzatzen dira.

Baikortasun horren arrazoiak eskatuz, orain arteko lorpenak eguneroko burrukan lortu dituztela sinetsirik dade. Azken indultoa eman zenean, hain estuak ziren posibilitateei zumoa ateratzen jakin zuten, uste baino jende gehiago kaleratuz. Gero, nolabaiteko amnistia ere lortu da, oraindik ez dela hilabete asko, Fragak publikoki amnistia ukatu zuelarik. Guzti hau ez da zerutik etorri, herri mailako presio batez baizik, eta gainerako lorpenak ere, era berean erakarriko direlakoan gotik ari dira.

Amnistiaren aldeko manifestaziotan parte hartzeagatik jarritako multa ez ordaintzearen, birritan espetxeratua izan den guraso batek Z. ARGIAri gero esango zionez: «la nor aspertzen dan lehenago!».

Gestio Batzordekoen iritzitan, berriaz, uda honetako amnistia, gobernuaren aldetik elkarkidetasun giro bat sortarazi asmoz eman izan da, tregua edo arnasaldi bat lortu ahal izateko. Baina soluzioa ez da erabatekoa izan, eta duda-mudazko giro honek (nor eta noiz aterako den) lasaitu ezezik larrialdi handiago bat eragin du, kezka eta atseden eza, banan banan aztertzen ari diren kasuak nola erabakitzen diren zain. Eta hilabete luzea pasa da iadanik.

Amnistiaren aldeko gestiolari batek batzorde guztiaren ahotan jarri zenez: En el tiempo que llevamos funcionando en estrecho contacto con el pueblo, en la Comisión Gestora hemos detectado, que en este momento el pueblo no está en favor de la salida de este preso o aquél. Que en este aspecto no hace distingos entre los presos políticos. No hace ni puede hacerlos.

Hoy día, el Pueblo Vasco, por lo que está es porque se suprime una cárcel política, donde por razones políticas van los hijos del Pueblo Vasco. Entonces, mientras exista esta cárcel política a la que van los hijos del Pueblo Vasco, este mismo pueblo seguirá reaccionando como lo ha venido haciendo hasta ahora.

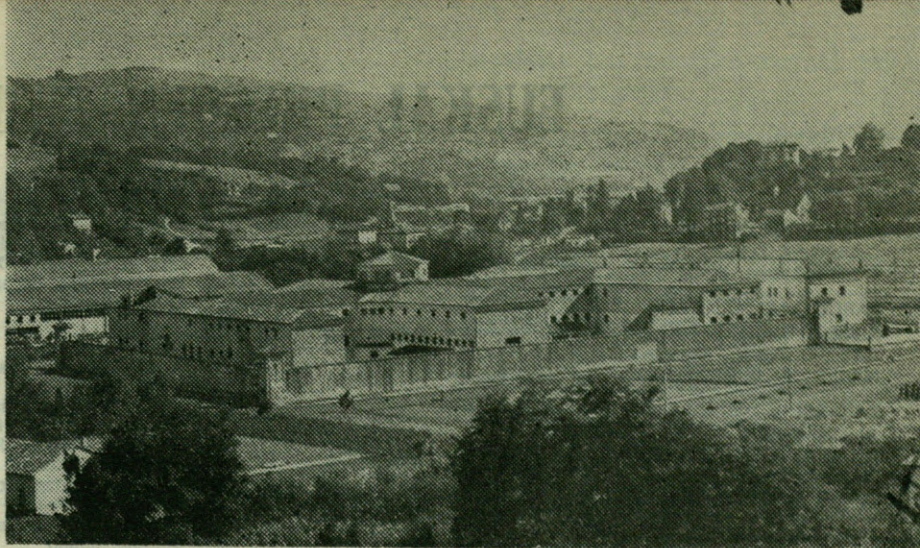
Esa cárcel es para nosotros un símbolo de la libertad que se nos quita. Mientras exista ese símbolo, mientras esa cárcel se mantenga, lo mismo por uno que por veinte mil estará simbolizando una falta de libertades por cuyo logro la gente seguirá movilizándose.

Beste gestiolari batek erantsi zenez: Eta arrixku bat badegu, terrorista eta politikoen arteko berezkuntza egitekoa. Horrela, Espainiako gartzeletan ez da preso politikorik geratuko. Eta guraso batek: Gure seme-alabak ez dira terroristak. Ez dabe beren Herriagatik burruka eta bizia emon baino. Ez gara lotsatzen, harrotu egiten gara.

Amaieran, Marcelino Orejak Alemanian aurreratu bezala, Espainiako Gobernuak nazioarteko giza-eskubideen agiria ONU delakoan onartuko balu, zapalkuntza arinduko ote den galderari erantzunez: Firmatzea ez da nahikoa. Gero firmatua bete egin behar da. Agiri hori firmatu duten estauetan ere bada zapalkuntzarik. Euskal Herria lekuko: Enbatak ez du sekula bonbarrik ipini, baina galerazirik dago Frantzia.

SASI-

AMNISTIAREN PROZEDURA

Uztailaren 30ean atera zen amnisti legeak ez du erabateko ondorioz izan, eta bere prozedurak, egiazko amnistia batena baino, indulto kutsu gehiago izan du.

Amnistia zentzuak, hitzak berak, bestelako adjetibo eta murriztapenik gabe, bat-bateko ondoren orokorrak suposatzen ditu. Badirudi, neurri honetako erabaki batek, baldin benetan amnistia izango bada, preso guztiak kaleratu behar lituzkeela, estatu barruko elkarkidetasun baten bilakuntzan. Amnistia ez dateke besterik, arrazoi politikoez gertatutako baztereraziak diren indibiduo guztien itzulera baizki.

Esan gabe doa ez dela horrela izan, eta harako sasi-amnistiak, preso oro- ren kaleratze pozgarria baino, ondoko prozedura berezi bat erakarri du, kasuok banan banan miatuz, beste nola- baiteko indulto bat baillitzan.

TOP LAUREHUN KASU AZTERTZEN ARI

Amnistiaren ondoko prozedura hau desberdin da TOP-ez ala militarki epai- tuak direnentzat, arlo bakoitza bere taxuera bereziarekin.

TOP delakoan sartuak direnak, «ofi- zio»z ateratzen ari dira. Presoak ez du patxadaz itxaron baino, bere kasua noiz aztertuko ote den, eta positibo aterako denaren zain.

Era honetan, laurhun bat kasu omen dago oraindik erabakitzeke.

MILITARRAK, BESTE MUNDU BAT

Militar judizioa dutenek, ordea, gu- tun batez nork bere buruarentzat am- nistia eskatu beharra dute, baldin har- taz baliatu nahi badute.

Eskari hori, presoek berek, beren senidekoek nahiz abokaturen batek (berena edota beste edonork berdin). Eskabidea, berriz, arrazoinamenduz (preso bakoitzak bere kasua bere mo- dura kontatuz, edota zergatik uste duen amnistia dagokiola) zein batere azalpenik gabe egin daiteke, amnisti- ari buruzko eskubide soilak eskatuz. Eskari hau Militar Juzgatura bidali be- har izaten da, eta, hemendik, «Capi- tania General» delakora.

Hauk honela, lehenik fiskalak, gero auditoreak eta azkenik kapitain gene- ralak, eskari bakoitza banan banan az- tertzen dute. Aipaturiko ordena be- rean fiskalak informatu egiten du, au- ditoreak iritzia eman, eta kapitain ge- neral erabaki.

Auditore eta kapitain generala am- nistiaren alde ados daudenean, eraba- kia, dena den, lege bihurtzen da. Biak amnistiaren kontra mintzatzen badira, abokatuak «Consejo Supremo de Jus- ticia Militar» delakora errekursoa egin dezake. Eta, hirugarren aukeraz, biak bat ez baletoz, horako kontseilu nagusiak erabakiko luke. Horrez gainera, kapitain generala, bere era- bakia eman aurretik, dudatan badago edo, aipaturiko kontseilu nagusiari aholkua eskaini diezaioke.

Une honetan, Burgos-eko Kapitain Generalak zenbait kasu kontsulta gisa bidalirik dizkio harako «Consejo Su- premo de Justicia Militar» hari. Ho- rrez gainera, ez da oraindik sekula gertatu audiotre eta kapitain generala bat ez etortzea. Bestalde, prozedura guzti hau erabakitzeke ez dago epe fijo- rik.

Azkenik, lerro hauk idazten ari ga- relarik ez da oraindik militar tribuna- lentzako amnisti-legearen araudi prak- tikoak argitara. Duela zenbait aste za- baldu zen zibil tribunalentzat propio buruturiko zirkularra, baina militar tri- bunalentzat, ordea, ez da batere atera.

Araudi hauen helburua, jakina de- nez, kriterio eta ikuspegi desberdinak bateratzea dateke, praktikan, interpre- tazioarekiko posibilitateak hedatuz baino, konkretatuz.

AMNISTIAREN ALDEKO KANPAINA

Gipuzkoako Amnistiaren aldeko Gestio Batzordea, irailan zehar zen- bait ekintza eratu nahirik ari da.

Programa erabat burutu ez den arren, hastekoz behintzat, hilaren 5- ean herri-batzarre bat eratzeke da Do- nostiako Alderdi Eder-en, eguerdiko 1,30etan.

Zenbait bilera egin da hainbat poli- tik eta sindikal indarrekin, eta LAIA, EHAS, PNV, ETA-PM, LAK, EKA, UGT, PSOE, MCE, PCE eta ORT direlakoek parte hartuko dutela alde aurretik agindu dute. Batzarrea, Amnistia De- nontzat eta Pertur-en Askatasuna le- mapean azalduko da.

Hilaren 5eko batzarre orokor hau, manifestazio gisa baino gehiago bil- tzarre bezala burutua da, eta bertara hurbilduko den jendearen artean era- bakiko da ondoko plangintza, hilaren 27an, Otaegiren heriotzaren urteburua dela-ta, era daitekeen saio aproposen batekin amaituz.

Guzti hau, Gipuzkoako Amnistiaren aldeko Gestio Batzordearen eraginez. Horrez gainera, Hego Euskal Herriko bost gestio batzordeak (Bizkaian bi daude) zenbait bilera muntatzen ari dira elkarrekin, Euskadi mailan egin daitezkeen mobilizapenak aztertuz.

Gestio Batzordeen ekintzaz aparte, irailaren 26an, goizeko 10etan., Otae- gi zenaren aldeko meza bat izango da Nuarben, haren senidekoen ardura- pean.

EUSKAL PRESOEN ZERRENDA

Izenak	Jaioterriak	Izenak	Jaioterriak
ALCALA DE HENARES		Berasategi Aizpiolera, Joxe	LEGAZPIA
Dorransoro Zeberio, Jone	ATAUN	Uriarte Romero, Eduardo	CORDOBA
Arevalo Larrea, Maite	SESTAO	Izko de la Iglesia, Xabier	ARTAJONA
		Garitaonandia Garnatxo, Karmelo	BILBO
		Orbeta Berriatua	BILBO
BARCELONA		JAEN	
Aulestia, Kepa	ONDARROA	Arrieta Arrieta, Jose Ramon	DONOSTIA
Gonzalez Terron, Antonio	LEGAZPIA	Olano Zubiri, Jose Manuel	HERNANI
Martinez de la Fuente Intxaurregi, Jose Ramon		Alkain Domingo, Iñaki	DONOSTIA
BASAURI		Cuevas Martinez, Iñaki	SESTAO
Alonso, Emilio		Mendiola Uriarte, Jon	BARAKALDO
Arana Arrizabalaga, Franzisko	ONDARROA	Etxeberria Luluaga, Benantxo	ITSASONDO
Aramayo Agirre, Jose Inazio	BERMEO	Ugalde Ugarriza, Tomas	
Foruria Letxlondo, Abel	GERNIKA	Martorell, Anjel	IRUIÑEA
Madariaga, Karmelo	MORAGA	Sancho Biurrun, Jesus Mari	IRUIÑEA
Malax-Etxeberria Iarguengoltia	GERNIKA	Moreno, Julian	IRUIÑEA
Madaluniz Agirre, Joseba	GERNIKA	Velasco, Amador	IRUIÑEA
Zubillaga, Joxe	AMEZKETA	Zugadi Ramirez, Peru	BILBO
Mujika Arregi, Iñaki	HERRERA		
BURGOS		LA CORUÑA	
Apalategi Bahillo, Josu	BEASAIN	Villanueva Lanza, Iñaki	DONOSTIA
Gurrutxaga Ezenarro, Bixente	PLAZENTZI		
Ibarguren Azkue, Mariano	ZARAUZ	MARTUTENE (gizonezkoak)	
Agirre, Karlos	DONOSTIA	Kortabarria Iraola, Juan	ONATI
Golbur Mendizabal, Juan Mikel	ORDIZIA	Osinaga Uriarte, Anjel	
Albisu Gamborena, Manuel	ERRENDERI	Sachiz Corzo, Karlos	HERNANI
Mendizabal Benito	ITSASONDO	Goiburu Manzisidor, Joseba (hospitalean)	ORIO
Etxeberria Lazkano, Martin	ITSASONDO		
Perez Beotegi, Pedro Inazio	GASTEIZ	MARTUTENE (emakumezkoak)	
Gaitia, Emilio	ZORNOTZA	Zubeldia Korta, Lurdes	
Mentxakatorre Agirre, Joseba	BILBO	Arruti Illaramendi	DONOSTIA
		Intxausti Arruti, Maite	
CACERES		PALENCIA	
Zubimendi Imaz, Juan Mari	USURBIL	Etxeberria Sukia, Antonio	ZALDIBIA
Jaka Aranalde, Patxi	BERASTEGI	Mendizabal Arrese, Inazio	ZALDIBIA
Gaztelumendi Zabaleta, Manuel	ELIZONDO		
Garmendia Artola, Jose Antonio	ABALZISKETA	PUERTO DE SANTA MARIA	
Gorostidi Artola, Jokin	TOLOSA	Mitxelena Loyarte, Manuel	ERRENDERI
Kerejeta Aldalur, Joxe Mari	URRETUXA	Sarasketa Ibañez, Iñaki	EIBAR
Fernandez de Luko, Jose Luis		Zabarte Arregi, Jesus	ARRASATE
Blar Etxeberria, Iñaki	BILBO	Badiola, Patxi	ITXASO
Larena Martinez, Xabier	SANTURTZE	Gesalaga Larreta, Enrike	EIBAR
		Ibargutxi Sanpedro, Jose	EIBAR
CARABANCHEL (Hospitala)		Amigo Quincoces, Anjel	DONOSTIA
Arruabarrena Esnaola, Joxe Mari	ORDIZIA	Amilibia Urzelai, Mikel	LEGAZPIA
Isasa Iturriz, Manuel	LASARTE	Egia Lizaso, Lontxo	LASARTE
Unanue Lobato, Mikel	LEZO	Ziriza Armendariz, Koldo	OTEIZA DE LA SOLANA
Arana Bilbao, Sabino	BILBAO	Abrisketa Korta, Josu	MIRAVALLS
Arana Bilbao, Bittor	BILBAO	Arrizabalaga Basterra, Andoni	ONDARRU
Egia Intxaurreaga, Felix	ARRIGORRIAGA	Artetxe Orejon, Jose L.	BEASAIN
		Fernandez Trincado, Pedro	BILBO
CARABANCHEL (Kartzela)		Garzia Aranbarri, Iñaki	ONDARRU
Arrosplide, Santiago	LASARTE	Iturbe Totorika, Jon	BASAURI
Lertxundi, Eduardo	DONOSTIA	Lopez Irasuegi, Goyo	BILBO
Atxaga Arregi, Jose Agustin	ITZIAR	Aurtenetxe Marko, Ramon	BILBO
Pagoaga Gallastegi, Enrike	ARRASATE		
Iztueta Irisarri, Koldo	ORDIZIA	TERUEL	
Apalategi Mintegi, Bixente	BEASAIN	Egafia Aristi, Jose Inazio	ITZIAR
Orkia Martikorena, Antonio			
Goikoetxea Jauregi, Joxe	ZUMARRAGA	GASTEIZ	
Herze Espina, Mikel		Agirre Urzelai, Ramon	
Landeta Gorostiolu, Sabino			
Lara Fernandez, Jose	ZARAUZ	YESERIAS	
Montalvo Alzpurua, Iñigo	DONOSTIA	Antia Mujika, Karmen	DONOSTIA
Bujanda Arizmendi, J. Manuel		Rekalde, Izaskun	TOLOSA
Ruiz de Apodaca Landa, F. Xabier	ISPAZTER	Intxausti Arruti, Soledad	DONOSTIA
Gabikagojeaskoa Gallastebeltia, Pablo	DERIO		
Elorriaga, Diego	GERNIKA	ZAMORA	
Landa Gerekiz, Xabier	GERNIKA	Aranzabal Balzategi, Bittor	
Ortuzar Uribe, Xabier	BILBO	Aldalur Arozena, Juan Mari	ITZIAR
Orube Etchebeste, Jose Anjel	BILBO	Zubiaga, Jose Mari	ARRASATE
Fernandez de Larrinoa, Linaza		Larrea Mujika, Txema	BASAURI
		Urkiza Arrasate, Koldo	ONDARRU
CARTAGENA		Mendizabal Garzia, Jon	SANTURTZE
Izagirre Izaguirre, Fernando	LASARTE	Egileun Totorika, Jose L.	GALDAKANO
Begiristain Aranzasti, Joxe	LAZKANO	Medialauneta Laka, Andoni	ONDARRU
Zugaltz Lasa, Jose Luis	BEASAIN	Iñurritegi Galdos, Luis	
Serrano Izko, Bixente	IRUIÑEA		
Zabalzo Bilbao, Koldo	BASAURI		
CORDOBA		ZARAGOZA	
Garmendia Otamendi, Iñaki	DONOSTIA	Valverde Lamfus, Karlos	DONOSTIA
Yarza Etxenike, Jose Mari	LASARTE	Landeta Gorostiolu, Sabino	
Dorransoro Zeberio, Joxe Mari	ATAUN		
Onaindia Natxlondo, Mario	EIBAR		

BURGOSKO KARTZELATIK DEIHADAR

Joan zen igandean (abuztuaren 29a), Burgosko espetxeratuen berrehumen bat senditar bildu ziren kartzela haren aurrean, bertako egoera salatu eta Zuzendariari hainbat eskakizun egitearren. Aste honetan ere lan berdinean dihardute, Madrileko goi-mailetan.

Hango hamabi espetxeratuek (Bixente Gurrutxaga, Josu Apalategi, Juan Migel Goiburu, Pedro Inazio Perez Beotegi, Mariano Ibarguren, Karlos Agirre, Emilio Goitia, Benito Mendizabal, Joseba Mentxakatorre, Manuel Albisu, Iñaki Mujika Arregi eta Martin Etxeberria Lazkano) Justiziako Ministroari eta Kartzela Erakundeetako Zuzendari Nagusiari, abuztuaren 15-16an bidalitako gutunean, eta preso hoiien senditartekoek osaturiko agirian, zenbait xehetasun ematen da kartzelako egoerari buruz.

Hontaz zerbait argitaratu zen Z. ARGIAren 694. zenbakian (PRE-SOAK KALERA). Hona hemen informazio hura osaturik.

ERREJIMEN BEREZIA DELA TA...

—Hemeretzi ordu eta erdi igitzen dituzte zeldetan itxirik; patioan ibiltzeko bi ordu dituzte goizean eta beste bi eta erdi arratsaldean. Horrenbeste denboraz bakardadean egoteagatik, ezin dute inolako elkar lanik egin, ezta ikasi ere.

—Otorduak ere zeldatan egin behar izaten dituzte eta, toki egokiren faltaz, askotan alferrik galtzen zaie etxeok eramandako jana.

Bestalde, preso bakoitzarentzat, besterik ez, eta prestatuak eraman behar izaten dituzte janariak familiakoek. Ez zaie uzten barazki, igali, txokolate, galleta eta abarrik sartzen, kartzelan ekonomatua badelako; baina orain hiru hilabete eskatu eta ordaindutakoak ez dituzte oraindik jaso ekonomatua horretatik.

—ABC, YA, AS, MARCA eta horrelakoak besterik ez dira sartzen Burgosko kartzelan, eta hoiek ere hiru edo lau eguneko atzerapenarekin eta askotan zensuratuak.

Politika informazioko astekaririk ez dute pasatzen, ezta ere, noski, euskal aldizkaririk. AS eta MARCA ere debekatuko ote dituen esan du zuzendariak, azkenaldi honetan oso pornografiko bihurtzen ari direlako.

—«Departamento celular» delatik bixitetara bakarrik irten daitezke presoak. Zinera joan ahal izatea (asteen bi aldiz ematen da kartzelan) eta iluntzetako «tele-diario» ikustea ukatu egin zaie.

Elizkizunetara ere ez daitezke joan, baina hori bai, kapellauak dotrina buruz ikastera behartzen ditu ezkondu nahi dutenak.

—Bixitak erabat kontrolatzen dira eta, ahal den guztietan, eragotzi.

• Orain dela gutxi, Martutene-tik etorri berriak ziren bi preso hogeit egunez zigortuak izan ziren, gurasoak euskaraz agurtzeagatik; kartzelatu hauek ez zuten debeku horren berririk (Martutenen euskaraz zerbait hitzegitea toleratzen bait dute), baina hala ere ez zaie zigorrik barkatu.

• Beste espetxeratu bati behin eta berriz errietan eman zaio,

senditar bat berezko euskal izenaz deitzeagatik.

• Bixitetako arduradunak amnistiaren aldeko eranskailu bat kendu arazi zien senditar batzuei, presoak ikustekotan.

• Mujika Arregiri, lau hilabete erantzunaren zai egon ondoan, ukatu egin zitzaion bere alaba txiki bixita hartzea, legez hiru hilabetetik behin hori izateko esku-bidea izanik ere.

• Abokatuen ikustaldiak ere ahalik eta gehien mugatzen dira eta batzuetan, aitzaki-maitzakiz, eragotzi ere bai.

• Etxekoei ez zaie inoiz bixita berezirik ematen, ezta igandetan ere, nahiz eta urrutitik joan behar izan presoak ikustera.

• Azkenik, Garmendia eta Otaegik, hiltzeko kondenaturik zeudela, oso gutxitan ikusi ahal izan zituzten senditarrek.

—Burgosko «Audiencia Provincial»ekoak kartzelara joaten direnean, preso hauei ez zaie uzten hoiekin egoten, honela Administrazioari egin behar dizkien eskabideak eragotziz.

Beste hainbat gauza ere aipa daiteke: neguan hamar gradu azpitik zeldetan, eta berogailurik baxterez; koltxoi eta mantel zikinak; argi eskasia eta mueble faltak zeldetan; hibaiko ura —garbitu gabe— edateko, sarritan dutsatzen ez uztea, musika tresnarik ez eduki ahal izatea...

Hori nahikoa ez balitz bezala, edozer faltagatik ahalik eta zigor luzeenak ipintzen zaizkie hamabi preso hauei; eta horrezaz gain, «observación de conducta» delakoa ezarri, egun gehiagor bakardade osoan egon daitezten. Puntu hori burutik gaizki daudenentzat edo barruko iskanbiletan reinzidente diranentzat erabiltzen da beste karteletan.

Guzti hau SEGURIDADEarenatik omen da; hau da behintzat Ramon Santillana, kartzela honetako Zuzendariak ematen duen arrazoiak.

Hamabi preso hauek (oraindik juzgatu gabe daudenak) eta beste guztiak kanporatzen ez diren bitartean, horrelako zuzendarien arrikkua izango da.

ITZIAR AIZPURUA MINTZO

BURGOSKO HAUZIKOETATIK AMNISTIAZ ATERA DEN BAKARRA

Deba. 1969ko. martxoaren 8an. Goizeko zazpietan ate joka ari dira Labatai taberna gaineko lehendabiziko pisuan. Ate joka baino, atea bota nahian, inork ez baitu, antza, aterik ireki nahi.

Etxe barrukoek nora ezean dihardute, Aizpuruatar gurasoak zer egin jakinezta. Suhia, berriz, nondik ihes egingo. Azkenik, leihoa ireki, eta kaleruntz sei metro inguruko saltoa egingen du, orkatila hautsiz. Boza bat entzuten da: «Ahí va uno!». Etxe guztia, kale eta teilatuz, metrailetadun zibilez inguratutik dago. Jokin Gorostidik eskuak jasotzen ditu, «piparik» ez duela adieraziz.

Tartean, etxe barruan sarturik da iadanik zibil eta polizia mordo bat, alaba horma kontrara jaurtiz eta aita joaz. «No peguen a mi marido!». «Cálllese, encubridora de terroristas!».

Telefonia ebaki eta, aita, Xabier eta Itziar seme-alabak eta beronen senarra deteniturik eramaten dituzte. Amak eta alabarik gazteenak leihotik ikusten dute nola eramaten duten familia guztia. Aita eta 17 urteko Xabier semea hamabost egun barru etxeratu ziren. Jokin eta Itziar senar-emazte gazteak ez, ordea.

Den dena Estazio aurrean gertatu da, Eibarrera doazen langileak aho za-

balik begira daudela. Makinista ere trena utzi eta kalera atera da. Inor ez da mugitzen. Trena ez da denboraz irtengo.

Operazio guztia Bilboko Saiz polizia buruzagiaren ardurapean eratu da. Hainbat urte gero, «El problema de ETA no tiene solución policial sino política» esan zuen berbera. Gaur egun polizia utzi, eta empresa pribatu batetan lanean ari dena.

—oOo—

Zenbait hilabete lehenago, 1968ko urrian, poliziaren eskutan eroria zen Jose Mari Dorronsoro. Azaroan Arantza Arruti, eta 1969ko urtarrilean, berriz, Izko eta Lopez Irasuegi, Arantzaren bila Iruineko presondegira inguratu zirelarik. Ondoren Larena, eta, martxoan, Gorostidi eta Itziar Aizpuru, esan bezala. Geroztik, «Picos de Europa»-ko Mogrovejon eta Bilboko Artekalean, Uriarte, Onaindia, Gesalaga, Abrisketa, Etxabe, Arana eta Jone Dorronsoro erori ziren.

Hamalau hauek, Antton Karrera eta Kalzadarekin batera, elkar ikusi zuten 1970eko abenduaren 3an, Burgosko Judizio ospetsuan, eta 1971ko urtarrilaren 11an elkarrengandik aldendu. Karrera eta Gesalaga Burgosen bertan

utzi zituzten. Etxabe eta Kalzada apaiak Zamorara bidaliak. Larena eta Abrisketa Alikantera. Gorostidi Cartagenara. Izko, Lopez Irasuegi eta Jose Mari Dorronsoro Cordobara eramane zituzten. Onaindia eta Uriarte Caceresra, non Zalbide lehendanik bakar-bakarrik zegoen. Jone Dorronsoro eta Itziar Aizpuru Alcalara, eta baita Arantza Arruti ere, Burgosko epaiketarik libro atera arren, TOP-ekoa kunplitzeka baitzuen.

—oOo—

Geroztik, bost urte terdi luze pasatu dira. Ez asko, agian, gertakari guzti hauen berri egunkariez halamoduz jakin ahal izan zuen kaleko irakurle arruntarentzat. Baina bai, denbora hau bere baitan sufritu behar izan duenarentzat.

Garai haretako lekuko aparta dugu oraintsu atera berri den Itziar Aizpuru debarra. Itziartxok, gogotan ditu gertakari haitako zertzelada guztiak. Izenak, fetxak eta datook borborka darizkio, bart gauean gertatu izan balira bezalaxe.

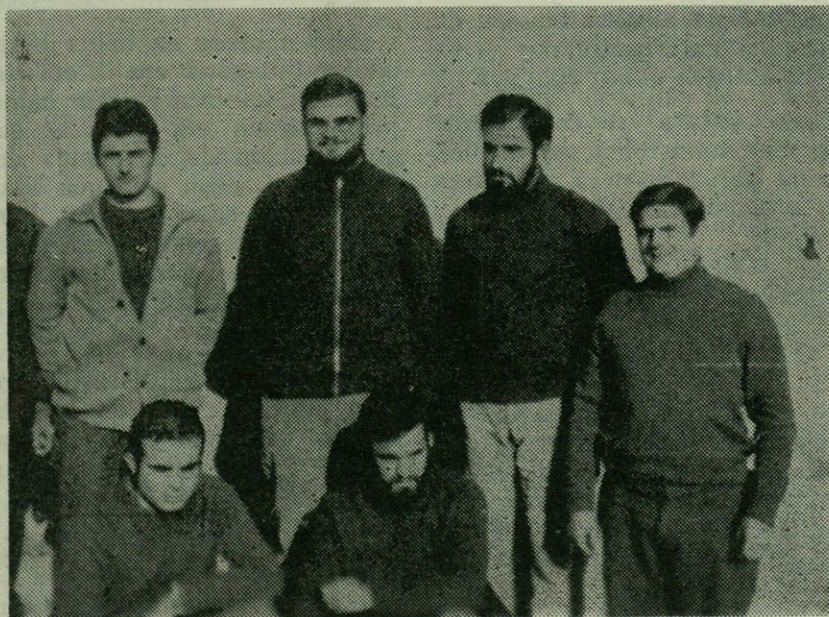
INDULTOA, ETA ESKASA

Zazpi urte elkar ez ikusi arren, Itziartxo beti bezain alai eta «maja» aurkitu dut. Honela mintzo natzaio, eta ez lausenguka hastearren, ez, egia baino ez delako baizik. Berak, ordea, barre egiten du, burua instintiboki mugituz, bereak eta bi pasatzera ohiturik dagoen pertsona bezala.

Itziar, 1969ko erorketakoetatik amnistiaz atera den bakarra da, Antton Karrera kunpliturik atera baitzen duela zenbait hilabete. Ezin bestez, amnistia da gaia, eta amnistiaz mintzo gara.

—Jar ezaz ugero, hau ez dela amnistia izan, indulto bat baizik. Eta indulto eskas bat gainera. Orain arteko indultoak, guti zein asko, espetxeratu guztiei tokatu izan zaizkie. Azken hau, ordea, erabateko diskriminazioa egingen ari da.

Zutik: Larena, Onaindia, Ezezaguna eta Izko-Belauniko: Jokin eta Abrisketa

Horrez gainera, amnistiak, izatez, penalak kentzen ditu, edota kendu behar lituzke, baina praktikan, lehengo lege berberak dira, eta reizidentzian gertatuz gero, atera garen guztiok espetxean aurki gaitzek berri ere hamabost egun barru.

● *Nolabaiteko amnistia hau, «eman» baino, Gobernuak «eskaini» egin du. Hau da, espetxeratuek nahi (?) dute- la eskatu behar omen dute?*

—Bai, eta barruan geratu diren guztiek ere eskatu dute, ez dezaten esan, behintzat, espetxetik ateratzerik ez dutela nahi. Baina, «Rebelión Militar», «Sedición», «Bandidaje y Terrorismo» eta horrelakoz epaiturik daudenak zer espero guti dute sasi-amnistia hone- tatik.

SEI HILABETE ELKARREKIN

● *Zazpi urte honetan zenbat aldiz ikusi duzu senarra?*

—1968 urtean ezkondu gintuen Mikel Atxagak. Hurren urtean erori gi- nen. Burgosko Hauzitegian aurrez au- rre elkar ikusi baino ez, eta agurrik egin gabe elkarrengandik izkutatu gi- nen gero. Bost urte terdi honetan sei hilabete utzi gintuen elkarrekin, 1974-eko abuztutik 1875eko otsailera arte. Gartzela ezagutu ez duenarentzat ezer guti, behar bada. Hala ere, asko gu- rutzat!

ESPEXTE BARRUKO LORPENAK

● *Espetxe barruan aldakuntzarik ezagutu al duzu urteotan?*

—Espetxe aurreko giroa oraingoa baino zazkarroteagoa zen. Egurra har- tu genuen, noski, baina egurra baino ez. Gero, sistimak finduz eta landuz joan dira. Guk ez genuen horrelako- rik ezagutu.

Espetxe barruan, ordea, egoera ho- beagotuz joan da. Gose-oporrak eta beste eginez, hainbat lorpen gurega- natu dugu. Haseran, esate baterako, komunekin bateran egoten ginen. Ge- ro, Alcalan behintzat, nahiko ondo, egia esan, gure liburutegi eta beste- lako gela bereziekin.

● *Ez duzue, horratik, Euskal Herri- ko informazioarekiko etenik izan...*

KOMUNIKABIDE EZA

—Hala ere, espetxeko problemarik handiena ez da janaria eta horrelako- rik izaten, komunikabide falta baizik. Bisitetan euskaraz egiterik ez zen zi- legi, eta senidekoekin erdaraz egin be- harraz gainera, funtzionario bat mus- turretan izan ohi genuen, lapitza eta papera hartu eta gure berriketa apun- tatuz. Horrela, zertaz hitzein gero?

Publikazioei buruz, berriz, euskal al- dizkaririk ez genuen hartzen, eta erda- razkorik, Euskal Herriko notiziak ken- duz gero. Euskarazko liburuak bi eta hiru hilabeteko zentsura pasatu ondo- ren.

Guzti honetaz nahiko diskriminaturik egon izan gara euskaldunok. Besteak baino estuago hartu izan gaituzte. FRAP-ekoak, esate baterako, gaizki

ikusiak egon arren, guk baino errazta- sun gehiago izan dute beti.

● *Atera berri zarelarik, Euskal He- rrian zer nolako aldakuntzak sumatzen dituzu?*

KLASE ETA HERRI KONTZIENTZIA BADA

—Aldakuntza ikaragarria, egia esan. Herri mailan aldaketa handiak suma-

Onaindia - Zalbide - Uriarte

tzen ditut, kultur, politik zein langile arlotan.

Esate baterako, lehen Deba herri er- daldundu bat zen. Gu bezala Itziartik jatsitako familia batzu eta beste do-

Santoyo, Lopez Irasuegi, Izko

zena erdi batek baino ez zuen euska- raz hitzegiten. Gaur, aldiz, gazteriak euskaraz hitzegiten du, eta ez dakie- nak nahia azaltzen du behinik-behin.

Horrez gainera, lehen lau lagun gi- nen lanean ari ginenak. Orain, berriz, eskakizun demokratikoak herri mailan egiten dira. Herri kontzientzia bat na- baritzen da, klase eta herri kontzien- tzia. Alde honetatik pozik nago. Am-

nistia ere ez da erregalu bat izan, He- rriaren lorpen bat baizik.

DEMOKRATIK ASKATASUNA BIDEAN EUSKALDUNON BATASUNA

● *Eta politik ideologiaz zer esan?*

—Erakundeak ugaltu egin dira, eta herriak ez daki nora jo. Giro nahasia dago. Nere iritziz indar guztien bata- sunera jo behar dugu, askatasun de- demokratikoak lortu arte. Espainian egi- ten ari direna egin behar dugu guk ere, bestela, batzen ez garen artean, jai izango dugu. Amnistia eta horre- lako helburu baterakoiak behar ditu- gu. Gero ikusiko dugu nola jarraituko garen, baina, orain behintzat, elkartu. Hauxe izango da aurrerantzean nere lana.

● *Eta zeintzu dirateke Euskal Herri- ko indar eta erakunde hoik?*

—Diren guztiak. Euskaldun guztien indarrak. Bertan sortuak eta kanpotik datozen arren Euskal Herrian lanean ari diren erakundeak.

Beste pausu bat gainerako naziona- litateen arteko elkartasuna litzateke. Hau zail ikusten dut nik, baina ahale- gindu beharra dago. Ez dut uste nazio kontzientzia Catalunyan edota Gali- zian hemen haina landu denik. Hala ere, gure bideak hildo horretatik jo behar du.

HARRERA EZIN HOBEA

Elkarriketa periodistikoak nonbait amaitu behar duen arren, ez da horra- tik elkarren arteko iharduna bukatzen, nahiz eta sarri asko hurbiltzen zaiz-

kion bisitengatik ebaki egin beharra suertatu.

Izan ere, begi bistan da Deba he- rriak Itziarri egin dion harrera ezin ho- bea. Berak apal asko diostanez: «Ha- rrera izugarri ona. Gehlegi behar ba- da, nik egin dudarentzat».

Baina, hori, Itziartxo, zuk ezik, He- rriak epai beza.

L. A. ARANBERRI

Euskal Herriko erlijioso eta euskal erlijioso

Joan den maiatzaren 29rako, Begoñan, Euskal Herriko fraide eta seroren Probintzialak batzarrera deiturik ziren. Hartarako gertuketa gisa edo, ardura-dunek inkest abat bidalia zieten Euskal Herrian jenderik duten Istituto guztiei.

30 erantzun jaso ziren: 13 emakumezko lagundietatik, eta 17 gizonezkoenetatik.

Hona ondoren, inkesta bildatzaileek bidali didaten zenbait dato:

a) 30 erlijioso Probintzia hauetako erlijiosoak zenbat dira?

Serorak: 2.908, eta fraideak: 4.432.

b) Nongoak dira erlijioso hauek? (Euskal Herrikoak).

Serorak: 1.313, eta fraideak: 3.283.

c) Zenbatek daki Euskara?

Serorak: 524, eta fraideak: 1.036.

d) Euskaraz dakitenak non bizi dira? (Euskal Herrian).

Serorak: 302, eta fraideak 676.

e) Euskal Herrian bizi direnetatik zenbatek egiten du lana euskaraz?

Serorak: 36, eta fraideak: 295.

Dato horietarik ezin ateratzen ahal dugu konklusio zehatzik, nahasturik bait datoz elementuak.

Halere, guztiok dakigu zenbaterainoko lana dugun Euskal Herriko fraide eta serorak euskaldundu nahi baditugu. Euskal ikastaroetan, han eta hemen, apurren batzuk ikusten direlarik ere, ezer gutxi da hori Euskal Herrian den fraide-serora kopuruarekin gonbaratuz.

Aspaldion alde hortatik eginahalik asko egin da, noski. Hor da euskal fraide-seroren Loiolako batzarrea; hor da fraide-serora horien IRATZAR al-

bistaria; hor da Confer Vasco-Navarro (???) delakoa; hor da hainbat euskal ikastaro fraide-serorentzat antolatutarik...

Hori guztia, ordea, «borondate on» hutsezko lana da. Bide herstuagorik hartzen ez bada, jai dugu, egia esan.

Zein frutu eman du, esaterako, Loiolako batzarrean behin eta berriz eginitako eskabideak, honela dioenak? «Euskal Herriaren eskubideak onartzen ditugularik eta haietan lehen mailan hizkuntza eta harekin gure kultura berezi osoa, hemen beharreko diren euskal fraide eta serorak Euskal Herria ahal bada berriro ekartzea eskatzen diegu gure Nagusiei, hemengo premiak lehen mailan ipiniaz. Era berean, hemengo lanetan beharrezkoa dugun lagunik ez dezatela bidali kanpoko lurraldeetara».

«Euskal Herrian dauden erdaldunek eta euskal kontzientzia bat hartu nahi ez dutenek edo ezin dezaketenek, egoiki zaien beste lanbide bat Euskal Herrikan kanpo aukeratzeko posibilitatea izan dezatela» (IRATZAR, 1976 martxoan, lehen zenbakia, 7. or.).

Zer da, diot berriro, horrekin lortu dena? Ezer gutxi; lehendik ere hortan edo zirenak apur bat zirikatzea; lepagorrak, ordea, lehengoan dira, eta ez dira gutxiengoak.

Bide herstuagorik hartu beharrean gara. Bortxatu beharra, behartu beharra.

Hortarako, euskal apezpikuen aldeitik bezala, fraide eta seroren aldetik ere, euskal-euskal erakunde bat behar da, eta Confer Vasco-Navarro bezalako batekin (ezer baino gehiago delarik ere) ezer gutxi aurreratu dugu. Erakunde hori, izena bera (vasco-navarro, alegia) baterekontzientziatzaile ez izateaz gainera, ez bait da gauza inor ere Euskal Herrian bortxatzeko. Are gutxiago kanpoan, eta badakigu,

Euskal Herriko fraide-serora askok bere Nagusia, bere Probintziala, Euskal Herrikan kanpora duela. Nola bortxatu jende hori? Eta badakigu jakin, Madriden edo bizi den fraide-seroren nagusi jendea ez dela hoberena borondate on hutsez erakarri eta biguntzeko.

Ezinbestekoa dugu fraide-seroren euskal erakunde autonomo bat. Ezinbestekoa du Istituto bakoitzak bere Probintziala Euskal Herrian izatea. Hortara bildu behar dituzte euskal fraide-serora guztiek beren indarrak: hori lortzeko Istituto bakoitzarentzat.

Eta hortan balukete zereginik euskal apezpikuek. Honela dio ELIZARI BURUZKO KOSTITUZIOA-k: «Istitutoek, beren eginbeharrak betetzeko, lege kanonikoen arabera, errespeta eta menekotasuna zor diete apezpikuei, hauek eliza partikularretan duten pastoral aginteagatik eta apostolu lanean behar diren batasun eta elkarketagatik» (45. zenb.). Errespeta eta menekotasuna direla eta, hainbat txikikeriatan sartu gabe, funtsezko zeregin horietan behar lukete eskuhartu. Nola bete lezake batek bere apostolu lana Euskal Herrian euskaldun izan gabe? Are: anti-euskaldun izanik? Horra euskal apezpikuen zeregin handi bat: Istituto guztiak behar lituzkete bortxatu Euskal Herrian beren Probintzial propioak ukalitera. Eta bortxatu, handik eta hemendik eraginez. Hortarako, ordea, berek (apezpikuek) behar dute euskaldun izan; berek behar dute beren euskaldun erakunde autonomoa izan.

Bienbitartean, borondate on hutsez ihardun beharko dugu. Baina, hori oso lan urria da. Eta borondate on hutsezko lan urri parre eginez edota giza eginahal guztiak borondate on hutsezko lan urri hortara mugatu behar direla esanez bizi direnena, beste edozeinena bezalako fazismokeria litza-teke.

AMUNSA

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

1950. San Drokiak (San Roke) Deba-ko herrian. Hango ete batean arkitzen nitzen Itziarko Erretorearekin. Arratsalde-arratsaldean, bi apaiz datozkigu: oraindik orain lurreko bizitzari agur egin zion Paskual Arana eta... ezin aipatuko dut, izenaz, bere laguna; gertakizun honetan agirian agertzea ez baitakit atsegin izango zaionez. Gaur-egun, gure Eliz Barrutian, gorneko mailak iritsiak ditu. Isillean, izkutuan, kladestinidadan zetozen, esku artean misterio haundiko «AGIRI» bat zekartela Barrutiko apaizek ziñatzeko. Donostiako lehen Gotzaia izendatua zen Jaime Font Andreu Katalan. Agiri hartan, begirune eta errespeto haundienaz, kontseilu batzuk ematen genizkion gure artera zetorren Gotzaiari. Gaizki hartu zigula? Handik aurrera, begiz jota eta azpimarkatuak gelditu ginela Agiria genuen guztiok? Hala izan zen. Baina, hori, beste istorio bat da.

Borondate onenaz agertu nahi izan genion gure lehen Gotzaiari Gipuzkoa eta Euskal Herriko egoera tristea: Herria zapaldua, bere hizkuntza mespretxatua, seme ugari gartzela eta herbestean; gure arteko askatasun eza, Eliz eta Estaduaren sasi ezkontza-lotsagarria. Nere erretoreak, gizon ona izanik, eskubitar-eskubitarra zen eta «Jerarkikoa» Agiria ez zelako, ez zuen ziñatu nahi izan. Lasaitu nintzen bai, gure ondotik aldegin zutenean bi apaiz haiek bezalako gizon burutsuek, horrelako burugabekeriak nola joka zekaten! Ona zen eta ez zuen inor salatu nere erretoreak; garai estuak ziren, ordea, horrelako arinkeriaz jokatzeko.

Irakurtzeko eman behar izan nion Agiri hura nuere erretoreari eta guztiz izututa, galdetu zidan: «zuk ziñatu alduzu «AGIRI» hori? Baietz erantzun ondoren, hauxe izan zen bere komentarioa: «Oso gaizki egin zuten, baina MOTIBO GUTXIAGOTIK HIL ZUTEN MONDRAGOIKO ERRETOREA».

Franco hil zenez geroztik, hemengo gertakizun askoren ondoren, ezin dut burutik Itziarko Erretore haren esan hura: «MOTIBO GUTXIAGOTIK HIL ZUTEN MONDRAGOIKO ERRETOREA».

Epel zegoenik ezin esan ahal izan-go dugu, baina oraindik hilobira gabe zegoela Francoren gorputza, Erregearen lehen hitzaldia ausarta eta lotsagabea zen Frankismoaren jarraitzaileentzat. Eta handik egun batzuetara Tarancon Kardinalak Erregeari eman zizkion kontseiluak? Mundu osoa harriturik utzi zuen. Horrelako hitzaldiak entzun eta nioen nerekiok: MOTIBO GUTXIAGOTIK HIL ZUTEN MONDRAGOIKO ERRETOREA».

Espainiako azken gerrari, senideak elkar hiltzen ibilitako gerra madarikatuari, «GERRA SANTUA», «KRUZADA», «KOMUNISMOA EHO ETA KRISTAUTASUNA SALBATU ZUEN GERRA» zeritzan.

Eta gaur? Bi hitz, sekulako baztertu behar direla, esan ez digu bada gaur eguneko Madrideko Ministro batek? Hauexek dira behin betirako ahaztu behar zaizkigun bi hitzak: GERRA-ZIBILA. Eta nik, diotsut zuri, Ministro Jaun hori: MOTIBO GUTXIAGOTIK HIL ZUTEN MONDRAGOIKO ERRETOREA».

MOTIBO GUTXIAGOTIK

HIL ZUTEN

AROSTEGI

Motibo gutxiagotik hil zuten...

«Agintaritza herrian dago» esan digu Gobernuak bere lehenengo agerpen manifestoa. Herriaren nahia egin, herriak nahi dituen agintariak aukera, demokraziara jo, esan eta esan ari zaizkigu Bunkerrekoak ez diren gainontzeko politikariak. Lehen Aeilza, Fraga, Garriges, eta, gaur, Suarez, Oreja eta abar jo ta ke ari zaizkigu Espainia demokrazia batean bihurtu nahiaz. Hauek guztiak gaur eskubitar eta lehen frankista ziren. Gizon hauen aldaketaren aurrean oihu haundi bat irten nahi du nere bihotz barrutik: «MOTIBO GUTXIAGOTIK HIL ZUTEN MONDRAGOIKO ERRETOREA».

Eskudero Jauna, Gipuzkoaren ize-nean, Madrideko Gortean Prokuradore dugunak, bereak eta bost esan ditu Gortean, Bunkerreko jendeen aurka. Consejo del Reino, Erregearen oztopo haundiena dela, esan du, Espainia demokraziara eramateko. Desegin behar dela, horren kaltegarri den Consejo del Reino hori. Egia da izugarriak esan dizkiotela, ingurukoen otso dehadarrez itoa gelditzen zela bere abotsa. Baina Eskudero Jauna bizi da, ez dago gartzelan, ez da epaitua izan. Eta nik diotsat Eskudero Jaunari: «MOTIBO GUTXIAGOTIK HIL ZUTEN MONDRAGOIKO ERRETOREA».

Zer dakusate ordea nere begiok gure Euskal Herri maitean? Berrogei urte hauetan, zein sakratua izan den Espainaren batasuna. Berrogei urte hauetan zer esan dute, zer egin dute gure Lege zahar eta Foruen alde gure Aldundi, Herriko etxeok eta Diputazioek? Goitik behera izendatutakoak ziren Frankismo eta Espainiako batasunaren alde jokatzeko. Bat batean, mirariaren miraria, txuria gorri edo beltz bihurtu da. Gipuzkoako herri gehienek Foruak eskatu dizkiete Gobernu eta Erregeari. Han ziren Bergaran, milaka eta milaka euskaldunen artean,

gure herrietako Udal etxe-Ayuntamentuko gizon gehienak. Ametsa dirudi; ezin sinetsi gure Herriko Etxetan, Aldundiko jendeak egin diguten aldaketa. Nolatan esan ez bada behin eta berriro: «MOTIBO gutxiagotik hil zuten MODRAGOIKO ERRETOREA?»

—oOo—

Eskubi-eskubidkoak izan ezik, jende guztia «demokrata» egin zaigu. Bunkerrekoak izan ezik, gaurdaino Frankismoa bedekintzen ziharduen jendeak, demokrazi jokoa nahi duela, dio.

Aldaketa izugarri honen aurrean, gure kristau sentipenak, nolakoak izan behar du? Allelluya, izan behar du gure bihotz barruko pozaren oihua. Gero eta gutiago dira gure artean, gizon eta herriak katepe eta agintaritza gogorraren azpian ikusi nahi dituztenak. Pozgarria benetan. Frankismoa onartuaz, bere politikari men eginik bizi izan direnak, ez ditzagun gizon gaiztotzat har. Fazismoak gurekin egin zuena, ez dezagun guk egin. Kristau bagara, bihotz, pentsaeraz eta jokabidez, anitz zabalagoak izan behar dugu. Bergarako Batzarre haundian eman digu gure Herriak exemplo bikainena: han agertu ziren alkate eta kontzejalak, ez ziren Herriak aukeratuak. Hala eta guztiz ere, Udal-Ayuntamiento bakoitza, gogoz txalotu zuen Herriak. Berak aukeratuak izan ez arren, Herriaren nahira makurtu zituztelako beren buruak Alkate eta Kontzejalek. Politika jokoa zuhurtasuna behar beharrezkoa dugu. Baina kristau bihotzari koskor eta kaskar ibiltzea ez dagokio. Ttikieriak uzteko ordua iritxi zaigu; euskaldun guztien beharrean dugu geure Herria. Geroa, gaurko gure jokaeran du gure Herriak.

HOLANDAKO ARAZOAK

B. BAKAIKOA

Europa aldean ez doaz gauzak behar diren bezala. Alemania kenduz gero, beste zortzi estatuak (Merkatu Batu-koak, alegia) nahiko gora behera badute azken denbora hauetan beren arazo ekonomikoak konpontzen. Badirudi, Britaina Handiak, Italiak eta Eirek ez daukatela soluziobiderik, epe motzean behintzat. Beste aldetik, orain arte erre-suma aberatsa eta indartsua izan den Holanda ere, bere problemak izaten ari da azken denbora hontan.

Lehengoan, Newsweeken irakurri nuen, zenbait arazo agertzen ari omen da. Adibidez, «aintzinako» kolonietatik zenbait jendeak Holanda aldera jo du; holandes herriak ez ditu jende hauek gogo handiaz hartu eta zenbait sozialtasio ere ekarri du. Kolonia hauetatik zetozen gainbaliok, hango jendea baino askoz kehiago ere onartzen zizuten holandesek.

Beste aldetik, Europa osoan dagoen langabeziak ere ukitu du Holanda. Egun 230.000 holandes lanik gabe dago. Eta, oraindik, gauzak gehiago nahasteko Holandak Hego Ameriketara duen kolonia betetik, Surimanetik, 100.000 lagun etorri dira eta komunitate hontan langabezia % 25-era igozten da. Langabezi honek, atzerritar hauen delikuentzia eta haserreka ekarri ditu, razial tentsioak ere bai.

Inflazioa berriz, orain arte Europako txikienetakoa izan delarik, egun % 8,5-tik % 10-era igo da, ekonomilarien eta enpresa gizonen beldurra ekarriz. Inflazio hau delarik,

inbertsioak ere jaitxi egin dira langabezia handitzeko arriskuarekin. Egun, holandes kapital askok atzerriko bidea hartu du; inbertsio ugari egiten ari dira Ipar Ameriketa aldean, Asian ere bai, izan ere irabazi handiagoak eta segurogoak baitira eskualde hauetan.

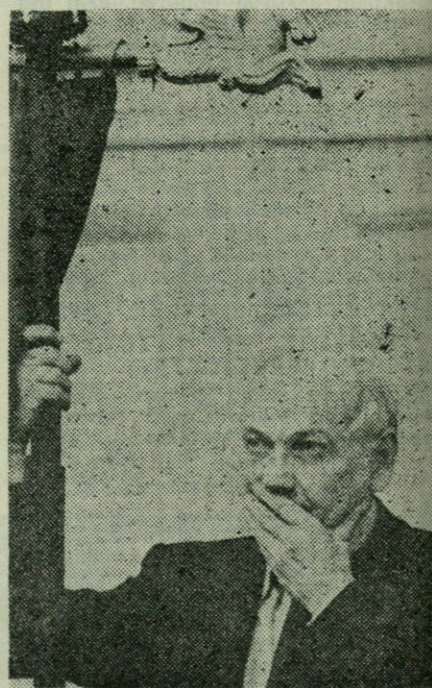
Gero, ongiegoneko gizarteak (sociedad del bienestar) bere biziko bulegokrazia ekarri du. Hori dela medio, la nik egin gabe bizi den jende asko ugaltu egin da, estatuaren presupoak ere handitu egin direlarik, jende parasito hauei errentak emateko.

Halaz ere, gauzak ez daude hain gaizki. 1973. an arabe eta israel darren arteko gerra ondoren, Holanda petroliorik gabe zigortua izan zen, baina nahiko gasa bazeukan, eta problema handirik ez zuen izan, bere ekonomiari eusteko. Honela, Holandako atzerriko balantzea ez zen asko desekilibratu eta oraindik gas zulo horiek ezplotazioan daude, nahiz 1980 urtetik aurrerako itxaropen gutxi izan explotazio gintza horrek aurrera jotzeko, yazimendu txikiak baitira.

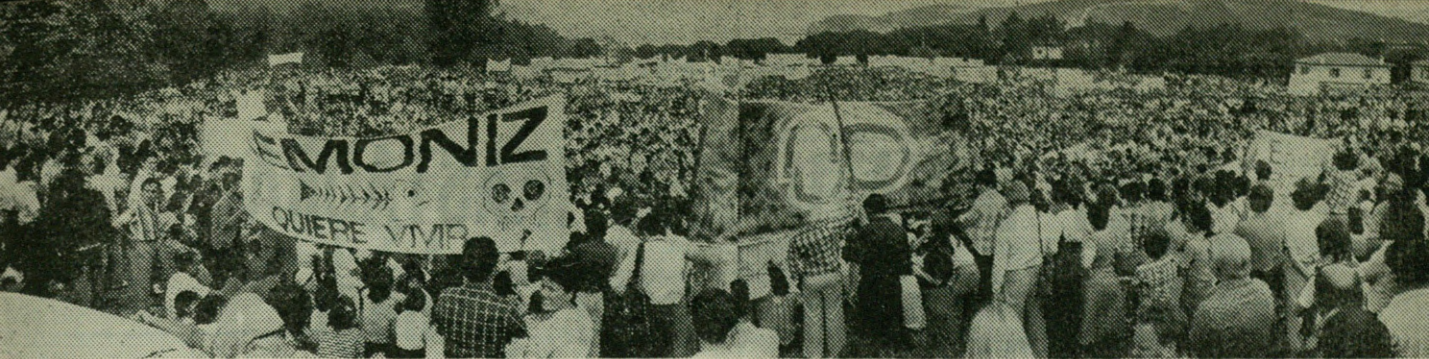
Hona hemen beste erresuma kapitalista: «Hirugarren Munduko» herrien gain bigarren munduko gerra ondoren «boom» ekonomikoa eduki duena. Orain «boom» hori bukatzen ari zaio. Oraindik pribilejio ekonomikorik badukete holandesek, baina, kontraesanak agertzeko ordua iristen ari da. Eta, orduan...

Molukatarrak gose greban

Joop den Uyl lehen ministroa

Plentziatik Gorlizaraino IBERDUERO KANPORA

«Hauxe leku zoragarria zentral nuklear batzuk jartzeko, aldegin beharko duen jendeak eta hustu beharko duten herriek ematen dute pena», esan zuen March, Westinghouse —FECSAko gerenteak, 1973. maiatzaren 3an, bazkalondo batean.

Herriak horrenbeste borroka egingo zionik ez zuen asko uste March finantzio haundiak, urdail betetik hitz samur haiek jaulki zitzaizkienean.

Euskal Herriko arkitaktuan Elkar-goak, Nuklear arriskuaren aurkako Debako Batzordeak, Ea-ko, Lekitioko, eta Mungia Guraso Elkartek, Lemonizko «Gure Mendi» nuklearraren kontrako Elkartek, Plentziako «Aminiz» kultur elkarteak eta abarrek antolatutako manifestazioa izan zen abuztuaren 29an.

Plentziako Astillero plazetik Gozliko Artaza zelairaino egin zen nuklear zentralen aurkako bildu hau. Bide guztian ez genuen polizia bat bera ere ikusi. Txistuka eta orruka hartzen zen eta baserritarrek eliputero deitzen dioten hoietako batek zaintzen zuen manifestazioa.

Ordubeteko ibilaldi baketsua izan zen. Herriaren sarreran zentral nuklearreri buruzko txosten bat zegoen 25 peztetan salgai. Paparrean edo besoan ezartzeko eranskailuak, berriz, 10 peztan. «Iberduero Herriak epaituko zaitu», «Iberduero aberastu, guk osasuna galdu», «Euzkadi ez dugu hirosimatu nahi», «Suzkadi no venderá su salud al capitalismo» eta abar irakur zitezkeen pankartetan.

Ibilaldia baketsua izan baldin bazen ere ez zen isila izan. Eztarriak urratzeraino egiten zuen jendolde hark oihu: «Iberduero kanpora», «Zentral nuklearririk ez», «Presoak kalera», «Askatasuna»...

Etzetatik ikusmiran begira zegoen jendeari parte hartzera hotsegiten zitzaion: «Vosotros, mirones, bajad de los balcones». Kosketan zegoenari, berriz: «Vosotros mirones, bajad de los peñones». Dena den, zenbait egunkarik dioenez, 20 mila bildu omen ziren, Radio nacionalak esan zuenez 70 mila bildu omen ziren.

Manifestazioa Lemoniz, Ispazter, Ea, Mungia eta Debako udaletxei eman behar zitzaien agiria irakurriz amaitu zen. Bizkaiko Diputazioak eta Madrilgo administrazioak izan duen jokabide geldoa salatu zen. Euskal Herriaren etorkizuna jokatzan denez gero, herriak erabaki behar duela arazo hori esan zen. Utikan Jauntxokeria, deihadar egin zen.

Tartean ziren bi ikurrinak zutik eta txaloka hartzen zituen bazterretan zen jendeak. Txalok as-ka-ta-su-na oihuaz nahasirik geratzen ziren. «Euzko guda-riak» abestuz sakabanatu zen manifestazioko jendea.

Herriak bere gogoia agertu du. Hainzaketzat hartuko ote da? Zentral nuklearrari baiezkua ala ezezkoa emateko eskubidea eskatzen du Herriak. Herriarena da eskubide hori, nork uka diezaioke berea duena?

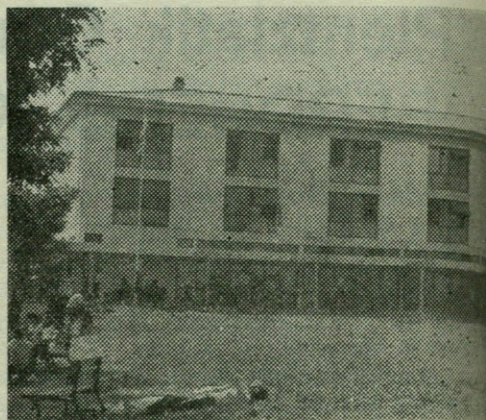
HERRIALDE

Iberduero kanpora

28an BUKATU ZEN IKASTAORA inoiz baino ikasle gehiago

Abuztua, larunbatak 28 zituela amaiera eman zitzaion 1976. urtean laugarren aldiz egin den Udako Euskal Unibertsitateari. Unibertsitari ekintzak hamabi egunetan zehar moldatu dira, hilaren 12tik 28ra bitartean. Jakina den bezala, ikastaroa Uztaritzko Landagoien etxean egina izan da, leku ezin ederragoan nahiz eta aurten, izan den jendetza dela bide, ez den denentzat nahi adina leku alosik izan. Dena den azken egunean optimismoa zen nagusi eta hau dateke datorren unibertsitaterako oinarririk sendoena.

UDAKO IV UNIBERTSITATEAREN MANIFESTUA

Aurten Udako Euskal Unibertsitatea egiteko euskal ikasle eta irakasleok laugarrenez bildu gara Uztaritzan.

Oraingo Euskal Herriaren egoeraz kezkatutik, euskal unibertsitatearen eta euskal hezkuntzaren beharra argi irakutsi dugu. Hori dela eta, Uztaritzko lazko ageriaren bidez, ondoko erabakiok hartu ditugu:

1. Euskal Unibertsitate honek erakuntza sendo bat eduk behar du. Horrexegatik uste dugu, IDAZKARITZA KORBAT osatu behar dela, gutienek pertsona batek zuzendua, horrela, urte osoan zehar, unibertsitate arazoan ardura eraman ahal izateko. Halaber, uste dugu, unibertsitate hau osatzen duten sailek eta gero sor litezkeenek elkarren arteko komunztadura behar dutela, eta, jakina, horretarako, Uztaritzan egiten dena urte osoan zehar eten ez dadin, ezinbestekoa da sailburu erdiliberratu batzu izendatzea.

2. Gaur egun euskal kulturgintzan ari diren guztien ahaletarako bateratzeko, eta gure premietarako plangintza orokor bat moldatzeko, oso komenigarria litzateke Euskal Kultur erakunde orokor eta koordinatzaile bat lehenbailehen sortzea. Hortaz, U.E.U. horretan parte hartzeko prest dago, erakunde hori herri eta demokrazi oinarrietan antolatua izatekotan, eta ez bestela.

3. Esan dugunagatik, euskal politik, erlijio, eta kultur erakunde guztiei haxe eskatzen diegu: Uztaritzko lazko eta aurtengo manifestuak ofizialki onartzea, eta haren arauera euskalduntze benetako bat, maila guztietan sortera indartzea; esaterako, herri guztiei beren euskal izen jatorria ematea, kaleen izenak euskaratzea; denda, saltoki, enpresa eta erakundearen izen eta idazki guztiak euskaraz agertzea, bai eta estatut, erlijio eta pribat dokumentu guztiak euskaraz azaltzea, guztietan Euskaltzaindiaren arauak onarturik. Ozenki salatzen kontua da, bestetik, gure Herriak frantses eta gaztelau kulturen azpian pairatzen duen diglosi egoera larria. Hori dela, eta egoera gainditzeko, maila guztietan euskara ofizialki eta lehenbailehen ezartzea eskatzen dugu. Berau, bereziki, beren teori oinarrietan Herri bakoitzak bere hizkuntzan hezia izateko eskubidea onartzen dutenel zuzentzen diegu.

4. Euskal Herriaren egungo sozial egoeran lotsaga-

rriak dira gure herri kulturak dituen eragozpenak, ekonomiarloan batipat. Beraz, Euskal Unibertsitate honi eta Euskal Kulturaren aldeko erakunde guztiei ahalik eta laguntzarik zabalena ematea eskatzen dugu.

5. Orainsu emandako indultuari buruz, beronen urritasuna salatua eta deitoratu behar dugu Euskaldunok. Hau dela Euskal Herriaren eta Espainol Estatupeko beste herrien askatasunen alde burruka egin duten preso guztientzat, egiazko amnistia orokor bat, inolako mugarik gabe, esigitzen dugu.

6. Udako Euskal Unibertsitateak Euskaltzaindiaren bitetik joan nahi du; hortaz, Unibertsitate honetan egiten diren lan guztiak euskaraz egiten direnez gero eta zenbait euskaltzainek bertan parte hartzen dutelarik, Euskaltzaindiak Unibertsitate honetan lankide gertuak aurkituko ditu beti.

Horregatik, Euskaltzaindiari haxe eskatu nahi diegu: gure Unibertsitate hau Euskal Unibertsitateatza aitor dezala.

7. Oligarkia dominatzaileak ezarritako nazional zapalkuntzaren kontra, gure Herriak, hezkuntzaren lehen mailan ikastalak sortu ditu.

Euskal irakaskuntzaren zutabe trinko diren aldetik, U.E.U. ikastolen alde agertzen da.

Bestalde eskola profesionalak daude, sistema kapitalistak eskulana eta burulana bereizteko darabilen irakaskuntza moldeak. 1975.eko agiriaren esanetan zenez, geure unibertsitateaz gure bereziz haxe gure gainditzeko asmatan dihardugu. Alde honetatik, premia iruditzen zaigu, orain arteko bereizkeriaz baztertuz, eskola profesionalen planteiamendua errotik aldatzea.

Guzti honegatik, hau da, irakaskuntza molde bi hauen fruitu gisa, Euskal Herria ekintza honi jarraiki eta, gaur egun, unibertsitate paralelo bat sortzea behartua izan da. Honela ulertu behar dugu, hain zuzen, Udako Euskal Unibertsitatea, alegia, urte osorako sortuko dugun herri unibertsitatearen hasera gisa; Euskal langileria eta Herri osoaren egitekoa berau.

Uztaritzan, 1976.eko Abuztuaren 28an.

ZIFRAK

MINTZO

Aurtengo ikastaroan, ezer izan bada, zifrak izan dira nagusi; dato ugari eskuratu dugu, eta, agian, zifra hotz horien zehaztasunak gure inpresio motzak baino balio handiagorik baduke!

Ondoko koadro horretan, Unibertsitateak aurtan egin dituenaren eta izan denaren zifrak jasorik daude.

1.1. Hitzaldiak	40
1.2. Mintegiak	114
1.3. Mahai ingurua (komunikabideez)	1
1.4. Filmak	3
1.5. Antzerkiak	1
1.6. Liburu erakusketa	Egunoroz
1.7. Haurtzaindegia	»
1.8. Jaialdia (21-8-76)	1 Matrikulatuez gai- nera 600 etorri zi- ren.
1.9. Euskaltzaindiaren batz.	Maulen
1.10. Batzarre nagusia	1 (28-8-76)

2.1. Matrikulatuen sorterrria eta kopurua

a) Araba	1
b) Bizkaia	116
c) Gipuzkoa	163
d) Nafarroa G.	24
e) Iparraldea	28

Matrik. Guzt.: 332

Matrikulatu eta matrikulatu gabeak 500-600

2.2. Matrikulatuen adina (Jarri dutenak bakarrik)	
18 urte edo guttiago	12 (batzaz beste 16 urte)
18tik 25 bitarte	176 (batzaz beste 22 urte)
28etik gora	129 (batzaz beste 30 urte)
Guztien batzaz besteko adina 25 urte.	

2.3. Matrikulatuen ogibideak

a) Irakasleak (Ikastola eta bestetariakoak)	119
b) Ikasleak	110
c) Langileak	22
d) Inginadoreak	9
e) Administariak	6
f) Ekonomistak	6
g) Lizentziatuak	4

h) Teknikariak	3
i) Midikuak	3
Apaiz/fraileak, %-ko 4'7	

3.1. IRAKASLEAK Guztira 60

3.2. Zein gai eta zenbat aldiz erabili den

H=hitzaldi,
M=Mintegi
2H

— Unibertsitatea	
— Teknologia, Matematika eta Fisika, kimika	8H; 10M
— Zientzia hiztegia	10M
— Midikuntza	1H; 11M
— Arkitektura	1H; 1M
— Informatika	1H
— Itzultzaile eskola	32M
— Hizkuntzalaritza-Literatura	9H; 11M
— Pedagogia-Psikologia	5H; 24M
— Ekonomia	2H; 5M
— Deretxoa	1H
— Soziologia-Geografia-	
— Antropologia	3H
— Zinema-Komikia	2H
— Politika	6H
— Filosofia	9M
— Historia	1H; 1M

GUZTIRA 40H; 114M

4.1. U.E.U.-ko berri-emaiak:

Irratia: Donostia, Loiola eta Bilboko
Herri irratia
Radio San Sebastián
Radio Montecarlo
FR3

Telebista: TVF3

Aldizkariak: Anaitasuna, Z. Argia,
Garaia, Berriak, Sud-Ouest,
Punto y hora...

INKESTA

Egin den inkestan zenbait datu interesgarri.

Erantzundakoak: 153 pertsona

Gizonezko % 54

Emakumezko % 46

% 75 leku urbanotakoak dira

% 22 rural lekutakoak — 5.000 biztanletik beherako lekuak

Euskaldun berriak % 20

% 90 zortzi egun baino gehiago egon dira

% 14 3 eta 7 egunen artean egon dira

Organizazioa %96k ondo ikusi du

% 9,5 batek gaizki

Arratsaldeko mintegiak %94k ondo ikusi ditu

%30-ek Historia hartuko lukete, %20-k ekonomia eta %17-k lin-
guistika.

Historia eta Zientzia Politikoa faltatu dira inkestaren ustez.

Datorren urtean UEU non behar den galdaturik, 47-k Ipar aldean,
40-k Hego aldean eta 57-k alderdi bietan. 12-k ez du erantzun.

UEU-ren luzeraz galdaturik, absolutoki, 61,15 eguneko kurtsoaren
aldeko ziren eta 50,16 egunetatik gorakoaren aldeko.

17k besterik nahi zuen eta beste 17k ez zuten erantzun.

UNIBERTSITEAREN BALANTZEA

Azken egunean ikastaroaren auto-kritika eta balantzeari behar zukeena egiteko batzarre nagusia eratu zen.

Kezkak, kritikak eta proposamenak izan ziren eztabaidatuak. Guk batzarreari berari astuna izatearen akatsa gaineratuko genioke hots, funtsik gabeko eztabaidak asko hedatu ziren, inora ez zeramatararik. Ondorio logikoa: jendea asper eraztea eta, azkeneko, hartu erabakiak behar baino motzagoak izatea.

KEZKAK

Asko kritikatu izan den problema, ikastaroan zehar ikusi den politiko gorririk eza da. Arlo honetan ondoko koardoa ikus daitekeenez hitzaldi egin ziren: Jokin Apalategi bi hitzaldi, zientzia politikoz. I.A.M.-ek bere aurkezpena egin zuen. «Euskal Mugimendu Komunista» delakoak ere, Nazional arazoari buruzko jarrerak agertu zituen. Eztabaida oso bizia izan zen eta eglari zor bagatzaizkio, talde honetako ordezkariak ez ziren oso ondo paraturik irten. «Beltza» «Sozial klaseak Euskal Ezker mugimendu abertzalean» gaiaz mintzatu zen. Azkenik K.A.S.-ek jendaurreko mahain inguru bat eratu zuen. «Langileria abertzalearen problematikaz». KAS osatzen duten taldeetarik, EHAS eta LAIAko ordezkariak besterik ez ziren Uztaritza azaldu, eta gure iduriko, han azaldu ziren ordezkariak ez zuten aurretik ezertxo ere elkarren artean prestatu, jendaurrean KAS baten aurkezpena ez baino bi taldeon desberdintasunak eta eritzi desberdinak azaldu zirelarik.

Honetaz aparte, arlo honi zegokion, eztabaida bizkorrik ez zen nabari ikastaroan zehar, bestela ere, mintegi eta hitzaldi gehiago beharrezko zirela esan zuen jendeak.

Beste arazo bati lotuz, Euskal Unibertsitate honetan bizi-bizia izan den gai bat ere azaldu zen azken balantzeari. Hain zuzen, zenbaitek, Abertzale ez ziren indarrak ez zitezela ikastarora sartzen utz eskatu zuen. Beste zenbait, sukursalismo eta ooprtunismoaren kontra mintzatu ziren. Halaz ere ahiengo batek ontzat eman zuen idazkaritzaren postura (ikus aurreko Z. ARGIA) arazo honi buruz iskanbila sortu delarik.

Beste batzuren eritziz langile errepresentazio falta handia nabaritu da bai eta langile mugimenduez beharrezko liratekeen hitzaldi eta mintegiak. Arian oso kulturalistatza jo izan da Unibertsitate honetako giro baina

Apalategi eta Amundarain

argi denez jendeak eskatzen du bestelako erantzun bat.

Herri zapalduen ordezkariak ekarri beharko litekeela izan zen beste puntu bat.

Konklusio probisional bezala, organiazioa hobetu egin dela baina helburuak finkatzeko daudela esan zen. Haatik gure belarrietara iritxi zaigunez, hain material gertatzen zaizkigun bazkari-afari eta lo kontutan izan dira problemarik larrienak.

Dena den kritikak era guztitakoak

izan ziren eta zerrendan denakaipatuko ditugu.

—Zehazki Unibertsitatearen elite usaina salatu zen. Hain zuzen, intelektual jende bati zuzenduriko unibertsitatea.

—Iparraldeko batek, burges sistimaren lan banaketa onartua zela unibertsitatearen egiturari nahiz sozializatza eman bere burua. Honek erantzunik asko izan zuen: praktikotik sortzen diren problemak; izan ere 15 egunetako ikastaroak berez mugatzen bait du jende desberdinen parte hartzea. Beste asketan langileak ez etortzeaz, euskal kultura munduan sartzen ez diren heinean esplikadateke. Behin behinekoa dugu halaz ere, problema estrukturala eta sistima osorari dagokiona dela eta honexek baldintzatzen duela unibertsitatea.

Halaz ere norbaitek erantzun zuen esanez andereñoak eta irakasleak oro, langileak direla. Honetaz aipagarri zaigu, UEU honetan, irakasleen sindikatoa eztabaidatu zela nahiz eta ez zen erantzun garbi bat hautatu ez eta behar adinako neurrian aztertu, baina bada hor benetan langile postura jator bati ekiteko bidea.

U.E.U. HEDATZEKO ZER EGIN

UEU-ren izena urtean zehar egin daitezkeen hitzaldi eta bestelako ekin-tzetan azaldu. Honi buruz, izenaz abuso bat gertatzearen problema sor daiteke. Hau zuzentzea, liberatu bati edo eta talde bati legokioke.

% 46 emakume IVgarren U.E.U.-an

IZEN ALDATZEA

Balantzean zehar Udako Euskal Unibertsitateari izena aldatzea proposatu zen. Agian eztabaida antzu bat besterik ez zen izan, han esan zenez izena aldatu ez baina izana aldatu ahala eta programak eraberritu ahala izena aldatzeko ordua etorriko bait da. Izan ere honoko proposak azaldu ziren: a) Udako Euskal Herri-unibertsitatea; b) izena kendu eta beste hau ezarri: Euskal Herri Kultur Batzarrea; d) Dagoen dagoenean utzi. X. Kintanak «Euskal Herri Unibertsitatea» proposatu zuen aurreko *Uda* kenduaz. Halaz ere mamia aldatu beharreko zela ermarkatu zuen. Hontan zentratu zen borroka batipat, baina agian oraingo eta praktikan gauza nabaria da *udakoa* dela. Herriar delakoaz, izenak ez du izana aldatzen eta programa herriar den heinean, izana eta gerora izena ere, halako izanen ditu segurutik. Arazo hau zela medio, hauteskundeak egin ziren eta gehiengo orain dadukan izenaren alde agertu zen eta hor bukatu ziren eztabaidak.

—oOo—

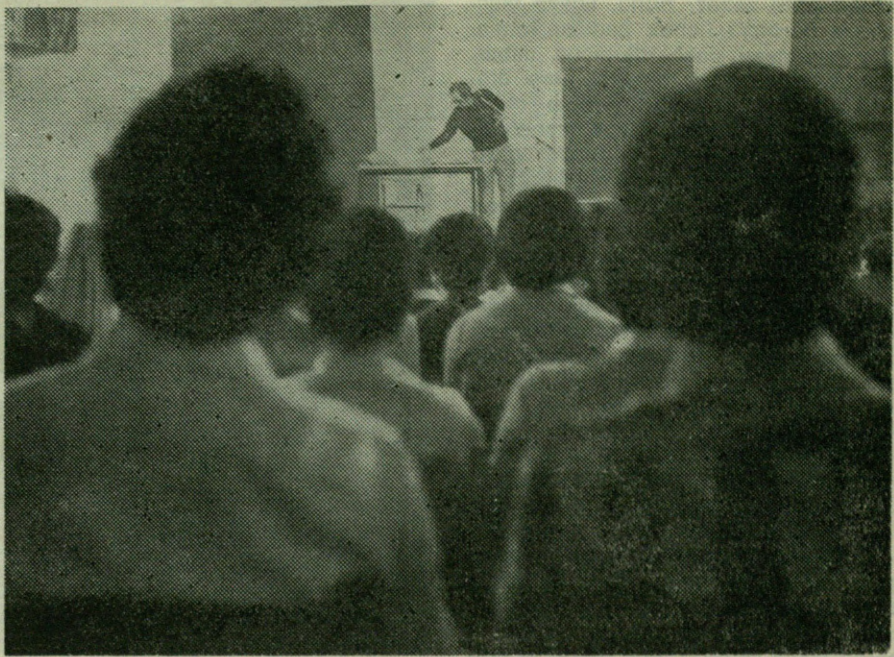
Binbitartean manifestua egiteko asmoz, talde batek anteproiectu bat aurkeztu zuen batzarreara. Beronen irakurketa egin ondoren, aldaketa zenbait proposatu zen eta X. Kintanak eta beste zenbaitek hartu zuten berengain beharrezko ziren aldaketak egiteko lana. Gerora azken idatzia egin zen eta hemen argitaratu dugun bezalaxe geratu zen.

KRITIKA GEHIAGO

Ikasle batek Ikastaro guztiko *Memoria* baten beharra azpimarkatu zuen. Hontan denok bat gentozen baina orain bi urte Donibaneko Unibertsitatean izan zen irakasle batek zera oroitu arazi zigun: Hango azken eguneko batzarrean ere Memoria egiteko erabagi berbera hartu zela eta geroztik ez dela ezer ere egin.

Hurrengo kritika Euskal Kultura astei buruzkoa izan zen betiko gai berdintsuetan kokaturik bait datzate eta arlo honetan Euskal Unibertsitateak hitzaldi eta hitzaldi emaileen zerbitzu lan bat organizatu behar lukeela Unibertsitatean egiten dena ez dadin «han» geratu eta piskanaka Euskal Herri osora zabal dadin.

Bestalde eta berau dateke aurtengo organizazioari egin zion kritikarik larriena, goizeko hitzaldiei buruzko kritika izan da larriena. Izan ere nahaste huts gertatu dira anitzez eta gainera

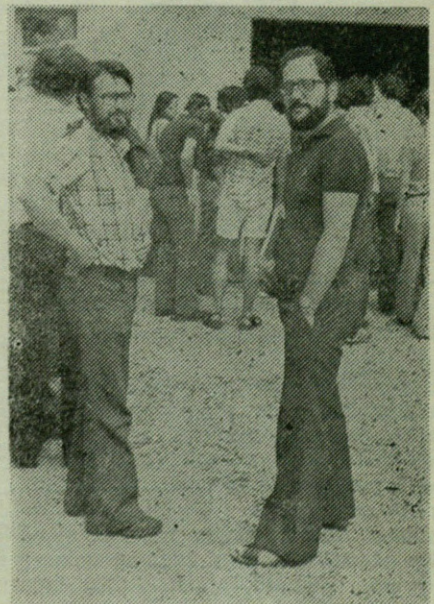
Mitxelena, aspaldion maixu

kontuan hartzekoa da urtero arlo honetan, problema berdina sortu izan dela ez bait da gaur gaurkoz sistema zehatz batekin asmatu, eta hau izan da *akademiko* arloan kritikaturik izan den saila. Luis Bandres, mahai-buruko zenak, proposamen hau egin zuen: Hiru-lau gai har zitezela eta egunorotz programa oso bat bete zedila gai hauen inguruan. Era hontan ikasle bakoitzak sail konkretu bat landu beharko zukeen. Adibidez Humanistik zenbait gai, Zientzia arloko batzu eta besteren bat agian. Programa hau aurretik erabakitzen ahal da eta unibertsita-

teari nolabaiteko konkretutasun handiago bat emanen litzaioke.

EUSKO IKASKUNTZA-Z
UNIBERTSITATEAREN JARRERA

Dirudienez eta noizpait diputazioko jende batek egin dituden deklarazioen arauera, aspaldian *Euzko Ikaskuntza* edo eta *Sociedad de Estudios Vascos* delako bat bersortu nahi litzateke diputazioaren babesean. Baina unibertsita-

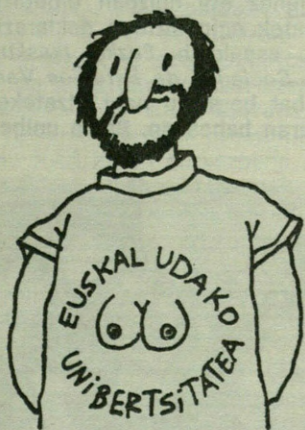
Andolin Eguzkitza eta epistemologoa
elkarrizketan

tatean esan zenez, ziurki, Eusko Ikaskuntza berpiztu honek baduke lehen-goaren aldean desberdintasun nabarmen bat: lehengoa behetik gora eraturikoa zela, oraingo honetan aldiz, goitik behera izendaturikoa izanen litzatekeen bitartean eta suposagarri gertatzen da beraz, ez direla kontutan hartuko egun Euskal Kultura alorrean lanean ari diren taldeak.

Ikusteko dago ordea zorioneko diputazioak zer egingo duen eta gehienbat zer egiten ahal duen. Baina Uda-ko Euskal Unibertsitateko batzarrean, jarrera kritiko bat hartu zen egiten denaren arauera baldintzaturik.

IDAZKARITZA IRAUNKOR BAT ETA LIBERATU BATEN BEHARRA

Arazoak gora eta arazoak behera, gero eta nabariago egin zen idazkari liberatu baten beharra eta honela lan hau beregain har zezakeen gizonezko baten izena zabaldu zen: MARTIN ORDE hain zuzen. Tirabira batzuen ondoreatik berau izendatu zen Euskal Unibertsitatearen urte guztirako egun erdiko liberatu bezala. Oraingoz Hego Euzkadirako, unibertsitatearen idazkaritza Bilboko Bepsa Interprofesionalaren aretoan jarri da. Bestalde Unibertsitatearen zuzendaritza, Euskal Kultur arloan mugitzen diren talde eta elkarkeek osatzen dute eta bilera nagusi izanen da Urriaren 2an, datorren unibertsitaterako erabaki oinarritzko batzu hartuz lanari ekiteko.

MITXELENAREN PROPUSTAK

Mitxelenak, zenbait puntu proposatu zuen batez ere *distrito bakar*a lortzeko pausuak emateko asmoz. «De-kanato» baten sortzea eta antzeko beste zenbait ideia erabili zen batzarrean eta handik atera ahal izan genuenez, ontzat ematen zen Mitxelenaren ekintza baina ez zitzaion gainerako inportantziarik eman. Agian legalismo batetan edo eta burokratismo nolabaitekoan erortzen zelako eta bes-

Zenbait ekintza aurten ikastarotik at

te batek esan zuenez arlo honetan Mitxelenaren proposata desfasatu samar zegoelako agian. Ikusi egin behar...

DIRU KONTUAK

Hegoaldetik 518.000 pezeta bildu dira.

IKAS-ek 5.000 libera bildu ditu.

Jaialdian 3.000 libera atera ziren.

Diru biltze kontuan, nentrepesari jendeak diru mordoska handia eman omen du hegoaldean batipat. Bestalde oso interesgarri izan daiteke zenbait udalen jarrera. Hain zuzen udal batzuek dirua eman nahi izan dute baina honetarako problema latza, Unibertsitatea beste aldean egin izanarena izan da. Izan ere ateratzen diren diruak nolabait justifikatu egin behar dira eta egungo legeen arauera, ezin eman daiteke dirurik Frantses Estatupean egiten den gauza batentzat.

Gastuen arloan berriz, idazkaritzak 9.708 liberatako gastua ukan du urte honetan zehar organizazio lanetan. Ira-

kasle eta arduradunen gastuak berriz, 9.708 liberatakoak izan dira. Diru laguntza ikasleentzat 10.248,50 liberatakoa izan da. Diru-laguntza jaso duten ikasleak 167 izan dira. Gasuak guztira, 31.656 liberatakoak izan dira hots 450.000 pezetako gastuak. Zer esanik ez beraz, beti bezala diru behar gorritan aurkitzen dela unibertsitatea eta hor aurkitu behar dela aurtengo garestitzearen esplikazioa.

ZENBAIT SAILERI BURUZKO IRITZIAK

PEDAGOGIA

Jaso ahal izan ditugun iritzien arauera, aurtengo pedagogia saila nahiko ondo mugitu da. Lehen zati batetan, X. Mendigurenekin euskara irakasteko metodoez eta metodo berauk haurrei nola aplikatu aztertu ziren berziki.

Etorrizuneko unibertsitatea eraikitzen...!

Txillardegi: Hego aldetik Uztaritzera

UNIBERTSITATEAREN ALDE LANEAN

ELHUYAR ZIENTZIA TALDEA

Azterketa erabat xehe eta konkretua izan zen baina andereño eta irakasleek zedukaten behar egiazko bati erantzunez, zeharo egoki gertatu zen. Halaz ere lpar aldeko zenbait andereñoren iritziz, heziketa arloan ez da bilakuntzarik eman eta ikastaroa tekniko arlo batzutura mugatu da. Izan ere lpar aldeko andereñoek heziketa arloan kurtsilo eta informazio behar gorrak dituzte eta agian zulo hori Euskal Unibertsitateak bete behar zukeen.

MIDIKUNTZA

Midikuntza arloan aipagarri zaigu lehen aldiz eratu dela esatea. Lana batez ere soziologia arloan egin dute, egun Euskal Herrian diren estrukturalak aztertuz eta zer eratan diren aldagarri eta etorkizun batean oinarri berri batzu finkatzeko analisisa batzu eginez.

ITZULTZAILE ESKOLA

Dudarik gabe arrakasta handia lortu duen ikastaroa izan da Itzultzaileen hau. X. Mendiguren, X. Kintana eta J.R. Etxebarriaren zuzendaritzapean jo eta ke aritu dira hainbat ikasle. Agian itzultzaile talde bat etorkizunean eratzeko modua finkatzen ari zaigu. Honetan Euskal Herriak behar gorria badu eta honelako exitoa gero luzatzen baldin bada, erakunde sendo bat lortzen ahal da.

HISTORIAZ

Jendea oso kexu izan da gutti zeharo eman bait da arlo honetan eta interesgarri da jakitea % 30-ek ikasleek historia hartuko luketela ikasgaitzat esan dutela inkestaren erantzunen arauera.

Zentzu honetan datu gogorra zaigu Historiaz atera diren liburu guztiak iragan urtean, erdaraz atera direla euskaraz bat ere ez delarik argitaratu, hemendik agian historiaganako jendearen interesa.

DERETXOA

Deretxoaz ezer gutti esan daiteke jendeak erruz eskatu duela besterik eta arlo honetan ere ikastaroak ez diola jendearen beharrari erantzun. Izan ere klase bakarra eskaini zaio sail honi. Kritigarri oso baina beste alderdia ere aipatzekoa zaigu hots, ez dela kontua eskatzea bakarrik bakoitzak bere lana eskaintzea ere bai baik. Hortan utziko dugu...

Elhuyar taldeak aspaldion gogor ekin zion lanari eta lan bizkor horren frutuak nabarmenkiro azaldu ditu Udako Euskal Unibertsitatearen plazara. Hau dela eta taldekoekin mintzatu gara eta hemen jasotutugu bere ekintza, xede eta helburuak, zenbaitu bederen.

Zehaztuz, ELHUYAR-en egungo ekintza honetara etorriko litzateke:

—Zientzia aldizkaria, urtean zehar lau aldiz ateratzen dena argitaratu. Azkenekoa 7garrena izan da hain zuzen. Aldizkarian, eta azkenotan batipat, hiru sail berezi aurki daitezke: Lehena ikastolari zuzendua, bigarrena unibertsitari mailako jendeari egokitua gehienbat eta hirugarren dibulgazio maila. Zatiketa hau nahiko mugikor dateke halaz ere... Egun 450 harpide ditu aldizkari honek eta honek mugatzen du bere zentzua, diru iturriak eskas gertatzen bait zaizkio. Haatik azken aleetan, harpide kopurua goiti doa eza-gunago egiten den heinean.

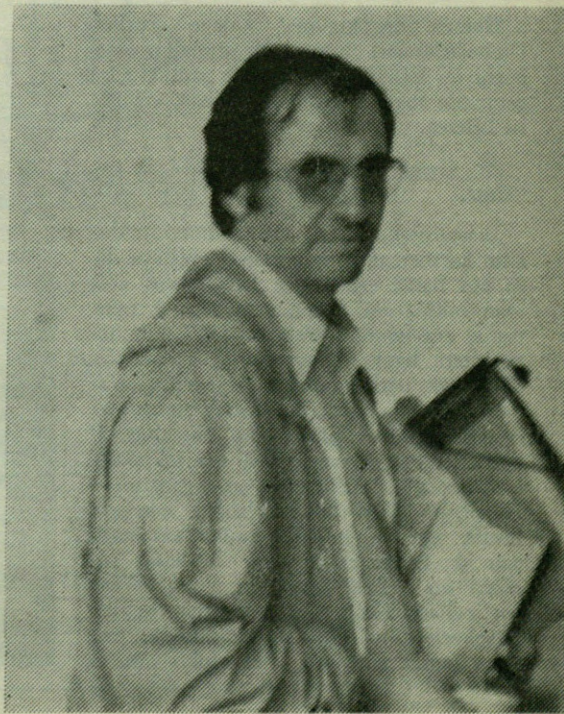
—Testugintza arloan, Bilboko EKM eta IKER taldeekin, hartueman estuak dituzte informazioa elkarri estuki ematen diotelarik, koordinazio on bat lortu nahiz. Izan ere itzuli duten azkeneko testuliburu Natur-zientzia arloko OHO-ko 6garren mailarentzat izan da.

—Hiztegigintzan, bi zatitan berezi du ELHUYAR-ek bere lana. Batetik, JAKIN taldeak argitaratzeko duen HIZTEGI

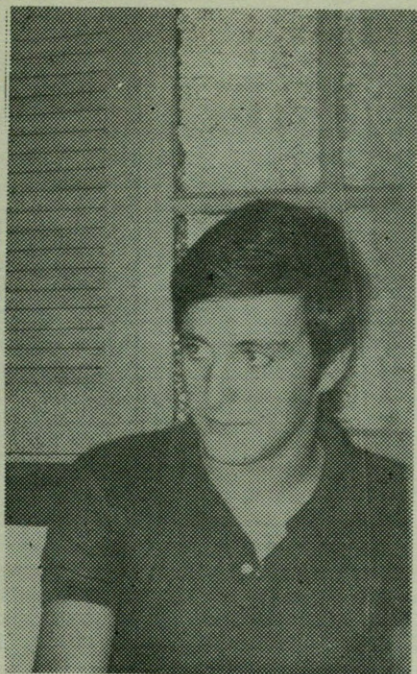
ENTZIKLOPEDIKOAREN parte handi bat hartu dute, lana JAKIN eta Bilboko zenbait jendekin, Jazinto Iturbe eta J.R. Etxebarria tarteko, asko aurreratzen ari direlarik. Bestetik, HIZTEGI TEKNIKO NAGUSI bat prestatzen ari dira. Zehaztu beharreko da ordea, hiztegi bako bilketa lana gehiago dela. Egin duten lana orain artean honela izan da: Gaur arte idatzi diren euskarazko zientzia liburu guztietarik hitz teknikoak bildu dituzte. Hauk argitaratzea, besterik ez, zen hasierako asmoa. Baina honek konfusio-nismoa sor zezakeen, erdarazko hitz bakar bat euskaraz, zoritxarrez, modu askotara idatzia izan bait da. Horregatik pentsatu zen komenigarri zatekeela hitz guztion artean hautatze bat egitea, beste guztiak baztertzeko noski. Hiztegi hau Euskaltzaindiari bidaliko zaio bere oneritzia eman diezaioten. Hiztegiak, gazte-erazko hitza agertuko da, ondotik euskaraz erabili hitzen zerrenda emanen delarik eta hautatu hitza modu bereziz markatuko da. Hitz bakoitza klabe baten bidez zein idazlek eta zein liburutan erabili duen adieraziko da. Hiztegiak 30.000tik 35.000ra hitz ukanen ditu.

Hiztegi honek matematika, kimika, fisika, teknologia, natur-zientziak, ekonomia, midikuntza, arkitektura... eta hala-ko beste zenbait gairen hitz teknikoak biltzen ditu batipat.

Erremarkatu behar dugu, bilketa eta

Manex Golenetxe, IKASeko idazkaria eta lau urte hauetako Udako Euskal Unibertsitatearen arduradun nagusia.

Lana badugu eginik ELHUYAR-en, finantzia-bideak behar...

U.E.U.-rako prestatu gaiag hauk izan dituzte: matematika dibulgazio eta mintegi mailan. Teknologia mintegi mailan. Fisika bi mailaotan. Kimika Bilboko taldeak eman du ELHUYAR-ekin koordinaturik.

ELHUYAR-ek oraingoz, Ikastola mailako jendearentzat gaia prestatzeari ekin dio buru-belarri behar beharrezko datusatelarik maila hauen zaintzea. Berek diotenez, ikastolako ikaslegoa gora datorren heinean, prestatu eta zaindu beharreko materiala ere mailaz igoko da.

Planteamenduz, eta gaur gaurkoz, bilketa lanari ekin diote beren esanez: «Gure lana bilketa lana duk... Zerbitzu bat».

Udako Euskal Unibertsitatean atera duten konklusio gisako zerbitzu hau da: etorkizunean, fakultate erara eman beharko direla irakatsiak, esate baterako BUP -eko irakasleak prestatzeko maila irakatsiz. Hau, epeka egin beharreko lana da. Egun Euskal Herriak eta bereziki Euskal Kulturak duen hutsunerik nabar menetarikoa hauxe bait da, hots, unibertsitari mailako irakasle falta izugarria. Zulo horik denak, mailaka eta piskanaka bete beharko dira jende berria prestatu ahala.

«Euskararen balioa erabat zorrotza ez badugu ere, zorrotzen ari gara».

Galdegina diegu ea zein alderdi ikusi duten Udako Euskal Unibertsitate honetan nolabait esateko positiboa. Agian, —erantzun digute— behetik gora antolatuturik izatea, neurri honetan herrikoi izan delarik.

Zer ikasirik bada talde honekin! Benetan lan egin nahi duenarentzat bada non aritu eta ELHUYAR-ko talde honek interesik lukeen edonori hotsegiten dio eta bere bileretara konbidatzen. Ea animatzen garen!

klasifikatze lana erabat eginik dagoela; horregatik ELHUYAR-ek dioenez, beharrezko diren finantzia-bideak aurkituz gero, urtebeteren buruan argitaratzen ahal da.

—Katalogogintza arloan industria eta merkatalgoko izkribuak itzultzeari ekin diote, eta honetako zerbitzu bat eskaini nahiz.

—Kurtsiloak ere landu dituzte batez ere irakaslegoa zientzia arloan prestatzeko eta euskarazko hiztegian trebetzeko.

—oOo—

Hemen dagokigunez, Udako Euskal Unibertsitateari buruz, bi eratako lana hartu du ELHUYAR-ek bere gain 1) Organizazio mailan, zerbitzu zenbait eta diru biltzea.

2) Gaiak prestatuz eta irakasleak eskainiz.

Ikastarorako gaiak ere Bilboko taldeekin hartueman estuak izanez prestatu dira eta batez ere astero Donostiako aretoan bilduz eta denon artean gaiak pentsatuz eta tajutuz. Irakurleagoak jakin beza bilera hau edonori irekirik daudela. U.E.U.-ak berriz posibilitate handiak zabaldu dizkie, batez ere hiztegi gintzarako kriterio batzuen hautatzeko besteekin elkarriketatuz, hizkuntzalari eta teknikoekin bereziki. Arlo honetan, ortografian Eusaltzaindiaren bideari heutsi zaio eta hortik aurrera zenbait pauso aurreratu egin da barne ekintzarako. Bestalde, aurrizki eta atzizki idazkeraz, selekzio lan bat eginez. Gainera hitzen esan nahiak mugatzeko ahaleginak egin dituzte, hau dena beren aldizkarian azalduko dutelarik.

Temen beraz, 1976garren urteko IVgarren Udako Euskal Unibertsitateaz jaso izan ditugunak, ahalik eta azken orduko informaziorik zehatzek biltzen ahalegindu garelarik. Konklusioa hau izan daiteke: Unibertsitatea bere akats eta hutsune guztiekin, aurrera doala eta datorren urtean ezer hoberik egiteko oinarriak finkatu egin direla. Hemendik aurrerakoa gure eta bakoitzaren esku dago.

**Testua: Estepan Aldamiz-etxebarria
Argazkiak: Iñaki Azkune**

Elhuyarkoak Uztartitzen

ZESTONA ZESTOA ALA ZESTUA?

Zenbait eztabalda ibili da gure herriaren izena dela eta. Gehienetan oinarri handirik gabe ibili gara eta lan-to honetan zenbait urrats ematera aurtu gara oinarri batzuk ipini asmoz. Horretarako historia zerbait aztertu dugu, gure herriaren izena nola idatzi den jakin eta etimologia aldeko esan nahia aurkitzeko. Hala ere, gure iritziz, Euskaltzaindiak du azken hitza eta erabakiak hartzeko eskubidea.

Gure herriaren sorrerako idatzietan (1384: «Concesión de términos» eta 1421: «Carta-Puebla») Santa Cruz de Zestona edo Cestona azaltzen da. Beraz, gu Zestona (Cestona) hitz hone-tatik hasi gara arazoa aztertzen, izan ere Zestona-ren aurreko zehaztasunik ez bait dugu aurkitzen nahiz eta iri-tzirik hedatuena Pio Barojak aipatzen duena izan, hots: «Parece que esta villa fue pueblo viejo conocido por los romanos y que el anónimo de Rávena llama CISTONIA y que está cerca del río Deva: Cistonia a Deva fluvio ver-sus» (El País Vasco).

Euskaltzaindiaren Herri Izendegi Batzordearen iritziz, Zestona hitzetik ba-dirudi «Zestoa» sortu dela «n» galduaz euskal toki izen askotan gertatzen den bezala (Lemona → Lemoa; Lazkano → Lazkao; Arrona → Arroa; Galdakano → Galdakao; Miñano → Miñao).

Boletín de la Real Sociedad Vascongada de Amigos del País (1963. urtea, 173. orrialdean) aldizkarian ikus dezakegu XV. mendean «Cestoa» hitza erabiltzen zela:

El ferrón vasco Etienne Salanh contrajo matrimonio en aquel país en 1454. (Salanh = ¿Ceraín?). Aparecen también —según Lartigaut— personas como Nicolás Doarcon (Oyarzun), Jean Elduagen (Elduayen), Jean Lafarra (Nafarra), de apodo long, el largo, San-chon Cestoa (Cestona, que en vascuence se dice hoy mismo Zestua o Zestoa), Jean del gris, alias Chuchurbari, Jean Ganiria (Gaviria), de apodo Johanto. (La interpretación de estos nombres la he verificado de acuerdo con don Luis Michelena).

1847. urtean, Juan Inazio Iztuetaren «Guipuzcoaco Provinciaren Condairea edo Historia» liburuan ere ikus dezakagu gure herria aipatzen duen bakoi-tzean:

«Cestoaco Erchina deitzen zaion mendian badira meatzeac leiar arracazcoa ematen dutenac. (74. orrialdean).

Cestoaraco bidean Lasaoco olearn aurquez aurque. (82 orrialdean).

Aizarnaren auzoco chunchur batean dagoen Erri Cestoaracora (115 orrialdean).

Cestoaco semea zan Don Juan Perez de Guevara y Alzolaras ospatua. (459. orrialdean).

Hemen, euskal ortografiari buruzko

ohar bat egin beharra dugu, «c» eta «z»-ren arazoaz. Historian zehar bietara idatzirik ikusten dugu gure herri izena (Zestona-Cestona), izan ere XX. menderarte ez bait du euskal ortografiak finkamenik lortu. Honi buruz Euskalerriaren alde IV, aldizkarian (1914. urtea, 107. orrialdean) B. de Arregui jaunak honela dio: «En muchos documentos antiguos hemos visto escrito Zestona y podríamos citar el libro registro de Juntas de la Provincia de mayo de 1704, donde siempre se escribe con Z y el de 1723 donde se escribe indistintamente con C y con Z».

Ondoren, aipatu Herri Izendegiaren Batzordearen iritziz hemen ere, dirudienez Zestoa, Zestua bihurtu da gure herrian hain ezaguna dugun «oa» «ua» bihurtzeko joeraz (ardoa → ardua; astoa → astua; lañia → lañua). Lehen aipatu ditugun herri izenetan ere gertatzen da horrelako zerbait (Lazkao → Lazkau; Galdakao → Galdako; Arroa → Arrua; Miñao → Miñau). Beraz, kondairaren azterketa egin ondoren garbi ikusten dugu Zestoa hi-

tza Zestua baino lehenagokoa dugula.

Gure ustez, beste askotan bezala, hemen ere gure Urolaldera soilki begiratzeari utzi eta Euskal Herri osoari begiratu behar genioke. Ikusten denez, gure herri izenarena bezalakotsu arazo asko dago Euskal Herrian eta Euskaltzaindiak kriterio bakar eta bateratu batez jokatu beharko du ahal duen neurrian bederen, baldin anarkia gorri batetan erori nahi ez badu.

Eta Euskal Herri osorako hizkuntza gaietan urtez urte nortasun sendo bat lortu duen eta lortzen ari den erakunde bakararra Euskaltzaindia denez, haren esanetara makurtu behar genuke munduko beste herrialdeetan gertatzen den bezala.

Euskaltzaindiaren Herri Izendegi Batzordeak, Mitxelena jauna buru duela, OA bukaera hartu du lege orokor bezala arazo honetan. Beraz, Euskaltzaindiaren ustez hizkuntza idatzian ZESTOA onartu beharko genuke.

—oOo—

Bestalde, etimologia lan batzuk ikusi ondoren Zestoa-Zestua arazoa gain-giroki bada ere zerbait ikus dezakegu honoko hiru atalotan:

1.—«Euskalerriaren alde IV (1914. urtea, 107. orrial.) - B. de Arregui:

«Cuando hablamos en euskera decimos Zestua o Zestoa, nunca Cestona... Hace mucho tiempo que el señor Campión nos dijo que era radical desconocido e lZest, sest, de Zest-ao,

(25 ean jarraitzen da)

O y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

UGARTE tresna-denda

Edozer burni tresna — tximist-indar salgaiak
Jaione, 15 Urrut.: 867154

ZESTOA

ZUNZUNEGIren SEMEAK

Baso eta ganadu baliatzaileak

Urrut.: 867003 - 867112
ZESTOA

ERTXINONDO okindegia

Baserri-ogitan iaioa

Urrut.: 867224
ZESTOA

MARTIN DE IRIONDO harategia

San Jose, 17 Urrut.: 867005
ZESTOA

"DANONA"

Etxegintzarako kooperatiba

Elizondo etxea Urrut.: 867072
ZESTOA

APATEGI okindegia eta gozotegia

Urrut.: 867258
ZESTOA

Muebles ONENAK

Era guztietako erredizen salmenta

San Jose, 14 Urrut.: 867081
ZESTOA

ALKORTA

Gozotegia - Akeitetxea

Jesusen Bihotza kalea, 7
Urrut.: 867195 - 867012
ZESTOA

NIKOLAS MENDIA

Makinadun aroztegia
esku-lanetan berebizikoa

Iglesia, 7 Urrut.: 867166
ZESTOA

Bar Restaurante "EL COYOTE"

Ez tirorik, ez zamorrorik: bada hemen
edari bizirik

Plaza España, 1 Urrut.: 867095
ZESTOA

"ELIZ-ONDO" Zinema

Agurrik beroena zine hontako ikusleoi
eta jairik atseginenak igaro

ZESTOA

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

(23.rik dator)

Sest-ao, Cest-ona. Añadió que cabe que la «t» sea copulativa y zes referible a zeze. Dijo también que a su zeze, podía ser variante de ziza=seta, o contracción de zezen=toro en algún caso, como en zeze-aga... De nuestra parte no nos atrevemos a dar ninguna etimología con probabilidades de acierto.

2.—«Euskalerriaren alde IV (1914. urtea, 186. horrial.) - R. A. de Y.:

«Me parece muy clara la etimología de Cestona, que en euskera se dice siempre Zestua. A mi juicio se compone de la voz Ze, Zea, que tiene el significado de ladera, la ladera y de estu, estua=estrecho. Zestua significa pues la ladera estrecha, calificación muy adecuada a la situación topográfica de aquella villa».

3.—Joxe Miel Barandiaranen iritzia: «Zest orren sorrera balitake Ziats edo Ziatsti itzetan arkitzea. Ziats eta Ziatski=lur busti eta urgeldi lekua... Ziats-Ziatsti oso itz ezaguna Euskalerriko toki askotan; bainan euskal itzetegietan ez dabe oraino sarrerarik izan».

Hemen ikusten dugunez, hitzaren esan nahiaren aldetik iritziz desberdinak daude eta inor ez dator bat.

Bestalde, bigarren iritzia (R.A. de Y.) buruz zerbait esan beharra dugu:

a.—«En euskera se dice siempre Zestua» esaten digu, bainan garbi geldituko zen noski, aurreko dokumentoak ikusirik, hori ez dela egia, Zestoa ere erabiliz bait da.

b.—Bestalde ez dugu uste gure herria leku estu batetan dagoenik, zabalgun batetan baizik nahiz eta bi estugune izan, bata sarreraren eta bestea irteeraren. Bestela ikus iztuetak aipatu liburuan dioena: «Aizarnaren auzoko chunchur batean dagoen Erri Cestocora...».

c.—«Zestua» lehen esan dugunez, «Zestoa» hitzetik badator, «estu» hitzaren esan nahirik ez diezaiokegu inolara ere aurkitu «estu» ez bait dator «esto» hitzetik.

Azkenik, betiko arazo batekin aurkitzen gara, aho hizkuntza eta idatz hizkuntza arazoarekin, alegia. Nahiz eta Zestoa hitzaren jatorrasuna frogatu, herriarentzat ilunpe handia gelditzen bada ere, herria, bere hizkeran, Zestua erabiltzen jarrai daiteke beste hitz askorekin gertatzen den bezala, herriak ere batera erabiliz eta idazleek beste era batera idatzi.

KALEZ KALE

HERRIARI

DEIKA

Gu gazteok, inoliz ezagutu ez dugun hainako mugimendu eta aztarrika, sumatzen ari gara bai politika, herrigintza, sindikal eta beste anitz sailetan. Badirudi diktadorea hil zenetik denboraren taupadak bizkortu egin direla eta jende guzia presaka doala tren gaizkari ote duen beldurrez.

Horrela, talde politiko, sindikal eta baita beste herri elkarte eta erakundeak ere beren posizio eta neurriak hartzen ari dira, demokrazia (burgesa?) joko bat hurbiltzen ari dela suposatuz.

Guztiek herriaren eta langileriaren izenean alternatiba jator eta itxaropentsuak eskaintzen dizkigute. Guztiek herriaren onari begira dihardute, herriak eskatzen duenari jarraituko omen zaizkie. Baina hala eta guztiz ere oraindik herriarekin kontatzeko ari direla esango genuke. Beharbada mementoan beste ahalbiderik ez dute izango eta «benetako garaia» iristen denean frogatzen izango dugu, oraingoz hitz jarri merkea dirudienaren aplikamen praktikoa eta onuragarria.

Berez, posizio eta neurriak HERRIAK hartu behar litzuke eta horretarako talde politiko, sindikal eta herri erakunde oro herrian txertatzen eta herriari bere urratsak erakutsi eta ikus arazten saiatu behar luke, gerorako boza edo hautarkiak eskuratzen soilki saiatu ordez.

Horrela, talde politiko eta sindikalak beren jokoa ari diren bitartean, herri erakunde eta elkarteek, beharbada baita politiko eta sindikal taldeek ere, oinarri mailako dinamika bat ezartzen hasi behar lukete herria lozorroan jarrai ez dadin, goitik esaten diotenaren baieztapen arloteari amore eman. Hitz batean, herriari jokatzen erakutsi behar zaio, bainan praktikan, ez teori hutsean, teori hutsa eta ahuntzaren gauerdiko eztula paretsu bait dira herriarentzat.

Eta orain, gure Zestoa errealtateari hurbilduz, uste dugu nahiko zeregin dugula ekintza honetan eta ez dugu uste zallegi bilaka dakigukoenik

baldin eta diogun bezala, benetan herri nahiaren atzetik bagoaz behintzat.

Orain arte, talde, lagunarte eta elkarte guztiak bakoitza bere aldetik ibili da nor gehiago nor gutxiago urteburuan zehar halako egitarau espontaneo bat burutu ezinik. Arazo honek makina bat eragozpen ekarri dizkigu. Askotan, aldi luze batean gure herrigintza lozorroan zirudien, bainan hurrengo aldi batean berriz, nahiko lan izaten genuen. Horrelako kasu asko ezagutu izan dugu. Gainera, gehiengotik bakarka antolatutako ekintzak zirenez, bakar holik soilik agertzen ziren besteek ajolagabekiaz konturatzen baziren ere. Horrela, bazirudien herriarentzat ordez, talde bakoitzak berretzat antolatuta izan duela bere egitarau sinplea.

Beraz, gauzaok ikusirik zenbait proposamen egitera ausartuko ginatke, herriari begira, baloin inork aditzeko eta bere iritzia emateko gogorik balu:

—Hurbiltzen ari zaigun urtebururako egitarau orokor bat moldatu gure herrian diharduten talde, lagunarte, elkarte eta erakunde guztiak elkartuz.

—Horretarako, bilkura nagusi bat prestatu ahalik lasterren: guraso elkarteak, Ikastola, Eliza, Gazteria, Zine Klub, Odol Emaleak, Ikastetxeak, Udalak, Alfabetatze taldea, Bazkunak e.a. tartean direla. Industrikoak zenbatekin indar politiko eta sindikalak zenbatekin partaidetasuna behar luketen ere. Agian, hein handi batean beren esku legoke.

—Bilduko litzatekeen talde bakoitzak konpromiso sendo bat hartu bere egitarau serio bat aurkez dezan, eta, besteena ere burutu dadin gogor saiatu.

Gure ustez, oraingoz puntuok nahiakoa lirateke. Egingo litzatekeen bilkuran zehaztuko genituzke egitarauak, jokamoldeak, herri batzorde bat aukeratzeko ahalbideak e.a.

ZESTOAKO PARROKI GAZTE-
RIAREN BILTOKIA

IPAR EUSKAL HERRIA

UDAKO SASOINA ERE JOAN
BERE JENDE OSTEAREKIN

Aitzinako urteetan baino anitzez udatiar gehiago ibili da aurtun ipar Euskal-Herrian. Bereziki itsasegian. Bere lana gatik autoan ibili behar zuenak nehorik baino gehiago senditu du bere zainetan, udatiarren gatik gure bideetan metatzen ziren auto-lerrokaden ondorioa. Orain, udako turisten uholea iragana da. Hanbat hobe. Ez baita segur goizegi.

Hona xifre batzu: ekainaren 15tik uztailaren 15era arte, joan den urtean baino 35 % udatiar gehiago ibili da gure eskualdean. Uztailaren bigarren hamabostaldian berriz, 15 % gehiago. Agorrila edo abuztua oraindik gehiago markatua izan da gorakada horretan.

Bestalde, Biarritzko komerziolari zenbait, «luxe» komertzioetik bizi direnak, kexu baigenituen ez zela hego aldetik aitzinako urtean bezanbat turista heldu aurtun, ez du iduri hiri horretako kasinoarentzat falta haundia egin dutenik Donostiako, Bilboko, Iruineko, Barcelonako eta Madrileko jokolaririk dirudunak, zeren sekulan baino saoin ederragoa izan baita aurtengoa jokoleku horrentzat. Ikus xifre hau: uztailaren 31-kozt, hamar milioi libera berriren heina diru bildua zuen bere kutxetara! Eta hilabete hontan ez duke gutiago bildu.

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA...

Aurtengo udako euskal unibertsitateak, sekulan ez bezalakako arrakasta ezagutu du. Lehen egunetarik beretarik haste, hirurehun bat unibertsitari agertu da Landagoienara eta, han ibili diren batzuek esan didatenaz, anitzez gehiago ibili da ondoko egunetan. Ez da segur seinale edo marka txarra euskaldunen goi kulturarentzat.

Altxa dezagun guk ere, hemen, beste zenbaitek egin oharpena, zeinen arabera, damugarri baita, udako unibertsitateakari egiten den burulan baldin horrek ez dezan, gero eskolurtean zehar, segida funtsezkorik izan. Bestalde, aipa dezagun ere, Landagoien-en muntatu den kantaldia. Kantaldi hura edozein kantari motari irekia zen, muntatzaileek zabaldu zuten deiazen arabera. Zorigaitzez kantari gutixko agertu da. gutiz gehienak ezker-eskuin hartuak baitziren. Dena den, kantaldi horretara agertu da Natxo de Feline bere lagunekin eta ikusentzuleetarik zenbaitek ez omen die heren saioa bururatzera utzi espainolistak zirelakoan. Kantaldi bat edozein aldetako kantarietara irekia delarik, horrela iokatzea, burumotz izatea dela iduritzen zait.

ESKUALNEKO ARTISTAK KATEDRALEKO ARKUPEETAN

Agorrila honen azken aste guztian breen eskulanak, Baionako katedraleko arkupeetan agertu ditu gure eskual-

deko artisa multxo batek. Lehen aldia da horrelako agerpen bat horrelako lekuan egiten dela, tenploari hoin hurbil. Ofizialeen gelak edo ofizialdegia ez du hor idea txarra izan. Ona bai-zik, zeren eta, arkupe horiei esker gure artisauak aste batez euriaren eta eguzki minaren beldurrik gabe beren eskulan hautatuan hartzen izan baitira, sekulan ukan ez duten baino behari gehiagoren aitzinean. Orotara hogeiren bat mila ikusliarrek bisitatu omen dute erakusketa hori. Ez da segur guti. Agerraldi horrek erakustera ematen digu gure eskualdeko artisauak edo eskulanean ari diren artistek badutela oraino arrakasta. Agian aterabide berri bat izanen bide dute burua eta eskua berdin abiltz erabili behar duten ofiziale horiek.

BAIONAKO LIBURUTEGI BERRIA
EGITEN ARI

Baionan, katedraleko eta apezpikute-giko ondoan egiten ari digute frantses Estatuko liburutegirik berriena. Omen. Heldu den otsaileko irekitzeko asmoa du Herriko Etxeak. Gisa guztiz oraingoa baino anitzez haundiagoa eta trenatuagoa izanen da. Hiru estaia ukanen ditu. Liburutegia lerrotakutako dituzten mailek orotara sei mila metra luze izanen dute. Liburutegia izanagatik, bere baitan kokatuko ditu ere diskategi bat eta musika entzundegi bat. Behin bederen ikustea balioko duen etxe bat izanen dela ez da dudarik. Eta agian lekuko jendeak gero eta gehiago baliatuko duen etxea bihurtuko da.

HAIZE GARBIA LAN ETA
LAN ARI

Haize Garbia, Hendaiako kultur batasun baten izena dugu. Aspaldi hontan euskararen fagoretan lan eta lan ari dena, bere gisara eta bere ahalein arabera. Besteak beste, bi ikasbide eta bi hiztegi baditu argitaraturik. Gure eskoletan eta eskolatik kanpo ere ederkik baliatuak diren liburuak dira. Bere ikastola bat ere muntatu du Hendaiaren, hiri horretan, Seaskak duenaz aparte. Batasun horren izena, asko aipatua izan zen 1974ean «Euskara ez dadien hil» deitu kanpainari esker. Ipar Euskal Herriko herrigizon eta elizgizon guztiei presentatu zion euskararen salbatzeko plan bat, % 92-k onartu eta zinatuz zutena. Kanpaina horren fruitua irakaskuntza ministeriora bidalia izan zen, Parisa. Baina, aitortu behar izan du, ez zuela ondorio haundirik ukan. Ene uestez, parte bederen, beren zinadura eman zutenetarik gutiz gehienak ez baitziren, eta ez baitira, prest galdatu zutena erdietsi arte plaza-burruka baten eramateko, eta zinatzaile horien guztien epela eta nagia ikusiz, Parisko ministerioa ez baita sekulan gure mintzaira gatik egiten den baino gehiago axolatuko.

Orain, duela hilabete bat, Haize Garbiak beste egintza bati eman dio abia-da. Hau ere herri-gizonei buruz mol-

datu du. Zuzen den bezala. Hauetako die, bakoitzak bere aldetik gutun bat irakaskuntzako ministroari idatz diezaion, euskararen irakaskuntza martealean sartarazteko.

Bigarren kanpaina honek, agian, lehenak baino oihartzun eta ondorio gehiago ukanen bide du. Hirugarren kanpainak, herri gizon guztiei hauxe behar harko lieke proposatu: hilabetero herri edo hiri batean, karrika kurrida haundi batzuen muntatzea, plazagerpen horren lekua, aldian aldi, aldatuz, eta aldi oro, eskola guztiei beren ateen hestea eskatuz. Beharbada, horrelako ekintza batek baluke gutun sail batek baino indar eta ondorio gehixeago, zeren herri-gizonez aparte, herriarrek ere parte har bailezakete.

BIARRITZKO KOMERZANTEK
ATZO ERREFUSIATU...
ETA ORAIN BEREN ALKATEARI
HARRIA BOTATZEN!

Jendeak laster ahanzten duke atzo zer esan eta egin duen. Hasteko, hala pentsa dezakegu Biarritzen gertatu denaren ondotik. Nor nahi oroit bide da oraino, nola, ez duela hain aspaldi, itsasegiko komertzantek eta hauetan biarritzekoek zioten, itsasegi honetara «espainol» turistarik ez bazen gehiago burrustan heldu, lekuko errefusiatu «iraultzaile bihurri» horien gatik zela. Orain, ez baitira errefusiatuak bizi ageri, Biarritzko komertzantek atzo lehen botatzen zieten harri bera egun beren alkateari bota diote, esanez, espainol turisten gutitze hori, haren gatik zela, harek ez zuelakotz aski indar egiten turista dirudun horien berriz Biarritza ekar-arazteko!!

Biarritzko alkateak, gutun luze baten bitartez, gutun hau bi aldiz argitaratua izan da Sud-Ouest egunkarian (lehen argitaratzean bizpahiru lerro ezin irakurriak zirelako), eta berez doan gauza da, gure azeri zaharrak komeni zaiolarik bere burua euskaltzale ere daukanak, ez duela zalantza izpirik hori dioelarik, gutun luze baten bitartez beraz xeheki esplikatu nahi izan du lekuko jendea, nola Biarritza ez baldin bada oraino atzo bezanbat espainol turista heldu, ez dela ez hobena harena, baizik lekuko euskaldun errefusiatu gaixtagin batzuen ekintza gogorren ondorioa gatik.

Iduri duenez, Biarritzko komertzantek ez dute gehiago arrazoinamendu hau segitzen!

DONIBANE LOHITZUNEKO
HONDARTZA DEBEKATUA

Hilabete honen erditsutan zabaldu da berria, baizik eta frantses estatuko zenbait hondartza edo plaia zikinak zirela, ez hondartza horietako hondarra edo arina, baina bai itsasura. Delako hondartza kutsatu horietan barne dugu beraz Donibane Lohitzuneko eta ondorioz herriko alkateak debekatu behar izan du. Ez du iduri, ordea, hondartza horretan dabilen jendeak kasu haundirik egiten diola elezko eta izkieriozko debeku horri, zeren atzo bezala eruzon ere horko itsas bazterra egun ederrarekin zinauriz bezala jende larri gorritz beterik baitago!

GEXAN LANTZIRI

errenteria

E.S.B. REN AURKEZPENA

Jakin dugunez, hil hontan E.S.B.'k (Euskal Sozialisten Biltzarra) bere aurkezpene egingo du Errenterian.

Bilera, agiri edo inbitazioaren bidez izango da.

Oraindaiño aurkeztu den herrietan (Gasteiz, Arrasate eta Tolosa) oso harrra ona izan du abertzaleen artean.

Aurrerantzean zehatzago adieraziko dizuegu jaso ahal izan dugun zenbait berri.

HAURTZAINDEGIA

Badirudi Alaberga hauzoan egiten ari diren haurtzaindegia, datorren ikastaroan hasiko dela bere egiteko-etan.

Bertako haurtxoen heziketa programata dagoen bezala, euskaldunak sarrerarik ez dutela izango ziur gaude.

Une hontan horrelako heziketaren programaketa ez dugu uste inolaz ere onar dezakegunik.

Behin eta berriro, ostikadak eta zirikadak alderdi guztietatik hartzen ari gara eta, nola ez heziketa alderditik?

Gure seme alabak herrian finkaturik bizi izatea nahi baldin badugu, de-

nok elkartu eta aho batez deihadar eginik, gure heziketak, herriaren heziketak eskatzen dituen elementak, atse-denik gabe reibindikatu beharrean aurkitzen gara.

Reibindikazio hauek aurrera eramateko, herriak eman beharko du aurre-pegia eta batipat haurtxoen gurasoek, administrazioari ez bait zaio gogorik nabaritzen.

Horrelako ekintza aurrera eramatea garrantzi handikoa, sakona eta herria-ren bihotza ikuitzen duena dela iruditzen zaigu.

Horregatik, norbait ekintza hau esku artean hartzeko prest egongo balitz, gure laguntza eta parte hartzea eskeitzen diogu.

Ea bada lehen baitlehen, ikastaroa hasi baino lehen noski, elkartu eta lehenengo pausoak ematen ditugun.

leltza

Aurten izan da lehenbiziko aldiz, guk ezagutzen dugun kondairan behinik behin, festetako egitaraua euskeraz ateratzea; eskerrak bihoazkie hor lanean aritu diren guztiei.

Aurreneko aldia da ikastolaren premietarako taberna irikitzen dela ere, pozgarria zen festa aurrean eta festa egunetan ere hori antolatzen zebilen jendea lanean ikustea, eta ez soldata hartzeko asmoz baizik eta beste in-

dar batek eraginda, dantza eta lagun arteak utzi eta hantxe serbitzari, herriko jendeak txandatuaz egin bait zu-ten dena, baina beste alde batetik min ematen zigun ikuskizun honek sortzen zizkigun gogoetak: horrelako ekintze-taz baliatu beharra, Euskal Herriko arnasa diren ikastolak aurrera ateratze-ko!, berez gobernuko presupuesto barrenean sartu beharrekoak bai lira-teke, eta hori egiten ez den bitartean ez gera konforme geldituko.

Dena dela han ateratako dirua 180.000 pzt. dira, guk nahi genukeen ikastola eratzeke haina ez baina zer-baiten lagungarri izanen da.

getaria

Bukatu dira Getariako jaiak, hustu dira kaleak eta betiko itxura itzuli da herrira.

Haatik, oso nabaria izan da bizi izan dugun giroa, Euskal giroa batipak.

Honetara eskerrik beroenak eman nahi dizkiegu «TXORI TONPE», «IX-KOTE» eta «MARINELAK» elkarteei. Bai-eta Herriko Udalari eta nola ez HERRI GUZTIARI eta hemendik, espezialki Juli-ri, txokolategintzan asko «mejorauko» duelakoan.

Urrengoan berriz ere horrelako elkar-lan jatorra aurrera ateratzeko ba-tuko garelakoan, ESKERRIK ASKO!!!

Ikastolako Batzordeak.

AZKAR - MERKE - ONDO

● Etxeentzat, lantegientzat, ikuluentzat, kirol-lekuentzat, eliza, zinema, pelotaleku, almatzen eta abarrentzat zeramikazko gai-nak edo estalkiak prefabrikatzen dira.

● Arku tinkatuak eta sabaiarentzat ha-beak.

● Nahi diren bezalako eta neurriko ohol-tzadurak. Lata matxenbratuak baino ho-beak eta jartzen errazagoak.

● Zernahitarako dei ezazu leku haueta-koren batera:
Exclusiva:
CUNCHILLOS-LEACHE, S.A.
Iturralde y Suit, 11-6.º dcha.
Teléfono: 233400 - Pamplona
Ordezkarriak:

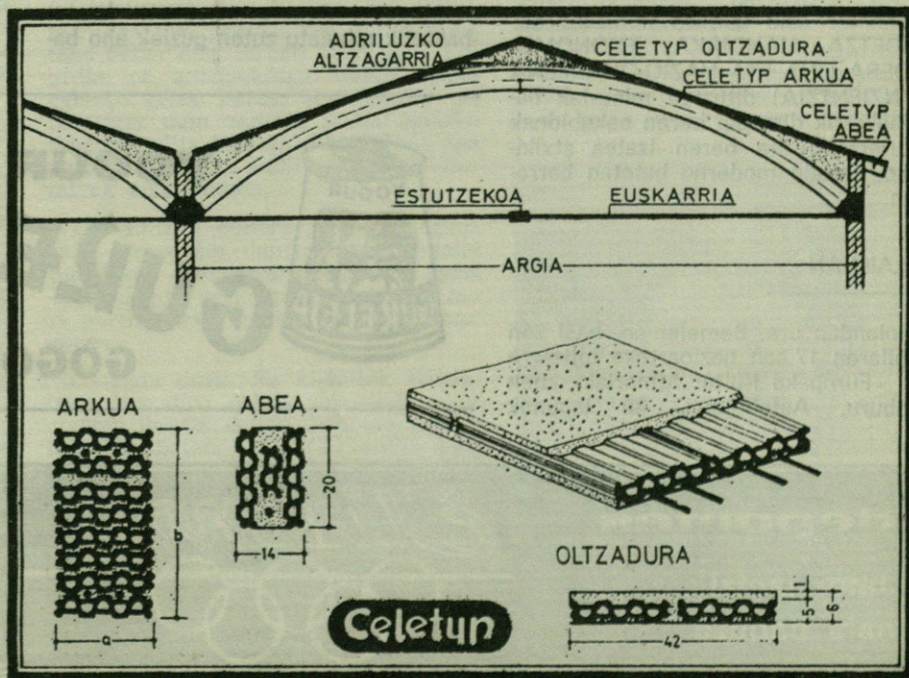
ARABAN: Exclusivas Serrano: Portal de Arriaga, 14-bis-5.º - Tel. 243344 - Vitoria.

GIPUZKOAN: Mendizabal-Unanue: Mayor, 1-bajo - Tel. 358678 - Andoain.

NAFARROAN: Gabino Ochoa de Eribe: Carmen, 34-2.º izda. - Tel. 211440 - Pam-plona.

BIZKAIA: Jesús de la Maza: Machín, 5-bis-5.º-C - Tel. 4327266 - Bilbao-12.

LOGROÑO: Felipe Agorreta: Avda. San-tiago, 5 - Tel. 645134 - Viana (Navarra).

Etnia tipiak: bizi hala hil

Bi gertaera garrantzitsuren oihartzuna iritsi zaigu azken egunotan Catalunya-ko «AVUI» egunkarian. Bidezko izateaz gainera, oso komenigarri da, ene ustez, horren berri honera aldatzea.

Joan den ekainean, Zürich-en (Suitza), hango Unibertsitateko Politika Jakintzen Iker-Batzeak eta Minorien Giza-eskubideen Taldeak antolatuta, hitzaldi sorta bat izan zen. Claude Monnier jaunak emana ozendu zen oroz gainetik. Claude Monnier «Jornal de Genève»-ren idazle-buru omen da eta bere hitzaldian ZORITXARRA besterik ez zuen iragarri Estatu moderno baten barrenean bizi diren etnia minorientzat.

Monnier jaunaren arauera, hona zer hautakizunen aurrean aurkitzen diren minoriak: ESTADUAREN MAKINARIAK ATZERRITARTU ALA BERE NORTASUNEAN GOGOR BERMATU ETA SENDOTU. Azken bide hau hartuz gero, zion Monnier-ek, Estatu-gehiengoarengandik zampaketa eta gaizki erabiltzearen ondorioak jasan beharko dituzte minoriek.

Estatu demokratikoek eta gogo federaldunek bakarrik, Suizak bezala, errespetatzen eta onhartzen dute beren mugetan barrenean minorien izatea. (Hala ere, erantsiko dugu guk geure kabuz, hantxe nekez dirau retorromanierak, Suizan mintzatzen diren lau hizkuntzetarik batek).

Zürich-eko prentsak errealista iritzi dio Monnier-en hitzaldiari, eta halaber ILUN-ILUNA MINORIA URRI ETA TIPITZAKO.

Monnier aski garbi mintzatu da: JENDETZA HANDISKA, EKONOMIA EGOERA ONA ETA NAZIO-OHARPENAK (KONZIENTZIA) dituzten minoriak bakar-bakarrik dira gai beren eskubideak eskuratzeko eta beren izatea atxikitzeko, Estatu moderno batetan barrenean.

HOLANDAN

Holandan ere, Bemelen-en, hasi zen uztailaren 17.ean nazioarteko biltzarre bat: «Europako Kultur Minoriak» zuen izenburu. Astebetean, 30 lagunek

—gazteak omen gehienak— azaldu zituzten beren sorterrietako arazoak eta esperientziak.

Hona non biltzarrearen helburua: zenbait europar herrialdeetako jendearen artean harremanak azkartu eta Europako nazio, herri eta minorien problematikari buruzko ikasketak bizitu. Hitzaldi garrantzitsuenen izenburuak hauek izan ziren:

—«Mintzaira eta gizartea».

—«Hizkuntz nagusigoaren alderdi psiko-sozialak».

—«Mintzaira, hazkunde ekonomikoan botere-adierazgarri».

—«Dialektu-arazoak Holandako irakaskintzan».

—«Europako hizkuntz minorien arazoak nola konpondu».

Beste zenbait hitzalditan, Euskadi, Frisia, Cornualla, Catalan Herrialdeak (Catalunya, Valencia eta Balear Uharteak), Irlanda, Bretaña, Yugoslabla, Flandria eta Limburg-eko problematika zehatza aurkeztu zen, maiz irudi eta azalgarri askorekin batera.

«MINORIA» GOGOETA

HAUZITAN

Hasieran helburua Europako kultur eta hizkuntz minorien arazoak aztertzea bazen ere, geroxeago nazio-problematika bakarrik eztabaidatu zen, bestela esanda, Europako nazio eta herri ezberdinen kultur izate eta zeregin politikoa. «Minoria» gogoeta haste-hastetik arbuaitu zuten guziek aho ba-

tez. Batek zionea, «Bretaña, adibidez, jendetzaren gehiengoa bretañarra da, eta gutiengoa, izan ere, frantsesa».

«NAZIO» GOGOETA GIZA-ESKUBIDEEN ARTERA

«Nazio» gogoeta osorik giza-eskubideei erantsi behar zaie: horretan ere ados zegoen biltzarre osoa, eta honela mugatu: nazio-herkidetasun eta giza-multzoen eskubidea, etorkizuna beren gisara moldatzeko, xedea autogestio eta autogobernu-eredu bat lortzea izanik.

«Zenbaitek bere hizkuntza eta bere kondairaren jabetza, zampaketa eta alienazioa direla merio, galdu badute ere, nazioek atxiki dute beren konzientzia eta barren nortasuna; beronek eskatzen ditu, berritzegogo batez, beren autogobernoaren beharra eta nazio-izakeraren sendotzea». «Ezin nabari denez, botere-tokiak herriaren-gandik gero eta urrunagotzen dira; multinazionalen nagusikeriak ez du deusik ere errespetatzen, eta giza-multzoak beren nortasuna galtzen ari dira merkatu-kultura (?) bat dela merio. Gauza horiek, besteak beste, asaldatzen dituzte Europako nazio eta herriak». Europak bere herrien itzarkundea dakusa orain, eta nazionalitateek planteatzen dute hautakizun berri-berri bat, Europaren batasuna lortzeko.

Nork bere nazionalitatearen alde borrokatzea ez da jadanik elkarrekiko maitetasun-eza, ez horixe!, laguntza, haurridetasun eta benetako nazioartekotasun jatorrena balzik.

DANIEL IBARGOITI

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

deportes

Jator jantzi
nahi baduzu

kirolak

Avda. España, 4
DONOSTIA

Xahakotar bat mintzo

TXILLARDEGI

Xiberotar bat agertzen da gailen udara honetako euskal gaurkotasunean: Santagraziko seme den Junes Casenave euskal idazlea. «JAKIN»ek «Santagrazi» pastoral berria ezin hobeki argitaraturik, Casenave ez zaio gaur ezagun euskaltzaleri.

Eta, bere saltsa berean ezagutzekoan, Santagrazia joan nauzue uztailaren 16-an; pastoralak aurkezteko bezperan beraz.

Berrogei ta bost bat urte, xiberera aise emaiten, hantxe topatu dugu geure pastoralari berria, horren maite duen Ehujarre-ren ondoan.

Casenave-ren hizketan «arraphiztū» egiten da Ziberua; eta nik arratsalde eder hartan dastatu nuen Basabürü-ko aidea nahi nizueke dastarazi.

Tx.—Aita Casenave: zure liburua ikusi dugu. Zure berri jakiten hasi gara. Apeza zara, ez da?

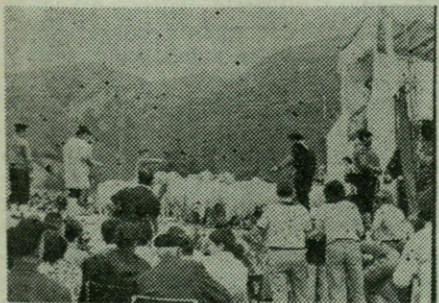
C.—Betarramísta nūzu; San Migél Garikóitzen sémia, bai.

Tx.—Santagraziko seme zarella ikusten dugu. Hots, pastorealean barrena, hiru izenez agertzen da herri hau: Urdats, Santagrazi eta Sentazi. Hirurak bizi direa?

C.—Urdáts oai ártio bízi zúziin. Gazténetan, badakízi, gáltzen dúzi, segurrik. Bena zaháretan, edo ene adínekuetan, béhin baño habótan entziin díť. Hében entziin díť nik erráiten Urdáts, jentétan ére egónik túzi izéna. Santagrázi, Sentázi, Urdáts. Hirúak túzi. Eta gízúntentazko «Xahakotárrak» erráiten díziúgi, eta emaztentáko «Xahakínak».

Tx.—Ziberoko ertz honetan gaudelata, euskal toki-izenei buruz egin nahi nizuke galdera zenbait. Nola esaten duzue hemen Arette, Lanne, Lescun, Biarri, Antso, eta abar?

C.—Arette «Éta» erráiten díziúgi,

Lanne «Lánda», Barétous «Landa-gáinti», eta Lescun «Leskúne».

Tx.—Beste gauza batek harritu nau zure pastorealean: haragiari, bizkaitarrek bezala, «okela» erraiten diozuela hemen.

C.—«Okhéla» hola-hóla erráiten díziú-

gi. Untála játen den agéntako erráiten díziúgi «okhla». Bena géo úsi erráiten díziúgi bér gaizá ógientako: ógi okhelá bat, ógi zerrá bat.

Tx.—Denek egiten ahal dute euskaraz Santagrazin?

C.—Hében ai túzi úskaraz, óro úskaraz elhestátzen túzi. Eta hóí gaiza baliúsa dúzi; eta behar díziúgi azkárki etxéki. Bena nik phentsátzen díť ezpaldin badúgi eskolán arrúnt zerbáit igánten, beste herrítan gáltzea beítá, egün bátez hunát ére agítuko dúziúla.

Tx.—Zenbat lagun zarete Santagrazin?

C.—Bostéhun eta hogói.

Tx.—Lehenengo pastoral hau dela-ta,

ez duzia pentsatu besterik izkiriatzerik?

C.—Egínik ére badít oráidanik bát. Badakízi hebéntik bí urthéren búrian, hamabigarren mentía déla Charlemáñe lehertúrik izan beitzén úskaldúnétaz. Eta nik phentsátzen díť horrentáko behar déla zerbáit bérri égin. Eta ordín ez antzinekótan bezála, bena egiázko géiak hárti; eta egiázko géi hoietárik égin zerbáit, istóia egiázko ikhértze. Eta hóla égin díť izánen den pastuál hóí. Eta náhi níkézi Sentatárrek éman dézen.

Tx.—Entzun dudanez, pastoral-egilez gain, kanta eta dantza biltzaile saiatua zara. «Santagrazi» honetan ager-erazi duzun neska-mutilen dantza hori, partikulazki, ez bide zen nehun ezagutzen.

C.—Egia dúzi. Ez khántiak báizik, bena hor díen gaizák oro ebili núzi etxétan ihértze egiten. Dénbora hánitx igán díť hétan, ikhústéko amiñi bat, eta untsa, hobéki, ezagútzéko. Ene herría ezágúten díť, bai; bena badakízi, behar dúgi húllantillágotik sóegin, eta behátú; eta ordían hartáko ebili núzi, eta seiúski egíndít lan hóí étxe hánitx eta gáñe húntan. Eta, segur, dénbora hánitx, ez gáldú bena igán díť. Zumáit áldiz juáiten nündúziin arrásti hástian, eta berántían sártzen. Bazútiúziin hérrí húntan khantíoiak étxe ba-

khotxian. «Karnétak» bazútiúziin; eta «karnet» hóik gáldú túzié, eztúzi bakhotxik éte edíeiten ahalkó han. Húllantúrik izan núzi zumáit étxez. Bena étxe hetára héltzian erráiten zita-zién: «gáldú díziúgi; edo, bestélan, arraháurrek óro úrratúrik eta gáldú dútiúzi». Eta étxe batétan, ez dízi aspáldi, erráiten zita-zién: «a! gaxúa! Déna díziúgi giháuk gáldú! Bagintíziin izkibíak, 1700-kúak; eta hóik oro úrratúrik. Déna úskáran zúziin». Hóik étxe bakhotxian bazútiúziin aitzinétik; eta, ordían, sóizi: hóirrek tízi Xiberóko, eta lehen-lehenik Santagraziko, jakitafia etxéki.

Tx.—Ene izena, ba dakikezu, Alvarez da. Beraz libro atxemaitean dut neure burua ondoko galdera hau egiteko. Casenave zure izena ez baita oso eus-kalduna...

C.—Hála dúzi. Eztúzi úskaldúna éne izéna. Zeen ene áita sórtzez Azpia-gáintiko zúziin.

Tx.—Biarnotarra, beraz, biarnésa.

C.—Ezkoitéko zúziin. Ama ez: áma herritárra dúzi, «Púntenekúa», niháur bezala. Badúzi bí Púntenía Santagrázin.

Tx.—Hortaz ama «xahakina» duzu.

C.—Hála dúzi. Bena áita ére, bada-kízi, Azpia-gáinti hórtan, bér arráza dúzi; eta aitzinétik úskaldúnak zútiúziin, «Aspe» hítzak bérak erráiten dian bezála.

Tx.—Besterik ezer nahi ahal duzu erantsi «ZERUKO ARGIA»ren irakurleentzako?

C.—Gaizá bat erráiten ahal díť: ikhúsi behar déla ze lána egíten díen mothíko etá gízun hoiek, eta ze bihótz handiaekin. Izigarriko lána egin dízie.

Tx.—Eskerrik hánitx, Aita Casenave! Agian izanen da ona pastoral hau, eta oraino hobea Orrega'koa. Eta Biba Urdats!!

Gaínean, eder, izugarri, Ehujarreko naba. Beherean. harkaitzen artean, Khakuetakok arrollá:

«Khakuetakok arrolla lotsagarria mila khana barna da zolatik gañiala. Hil haiek igaran zien aidian bidia, eta zolan jo zien gogor zen harria»...

Han ikusi dugu, lanean kementsu, pastorealean «khantoreen» egile mane-xa: Roger Idiart apeza. Han ere Txomin Peillen, loriatua. Eta beste anitz, lehen agerraldia baino lehenago ere haraino joanak.

Eta Euskal Herriko herririk ederrena Urdats hau ote den gelditu naiz pentsatzen.

"CORAZON DE MARIA" N EUSKARA IRAKASTEN

Abuztuaren 16tik 28ra alfabetatze mailako ikastaldi bat izan da Donostiako «Corazón de María»n.

Iaz eratu zen lehendabiziko aldiz, lehen maila emateko; aurten bi maila izan dira eta datorrenean hirugarrena sortzeko asmoa da.

Morfologia (aditza eta deklinabidea), eta euskara irakasteko pedagogia eman dira batipat. Horrezaz gain, gizabidea —Joxe Lasak— eta bi hitzaldi: kazetaritzaz —Mikel Atxagak— eta Foruei buruz —Anatsanek.

Irakasleak hauek izan dira: Aita Agirre, ikastaldiaren antolatzaile eta zuzendari, K. Esnal, X. Garmendia, G. Mujika eta J.A. Mujika.

Ikasleak larogei inguru ziren, hiru taldetan banaturik: monja, erlijioso eta apaiz, baita andereño, maistra, ikasle eta langile ere. Gehienak euskara irakasten ari direnak edo horretarako asmoa

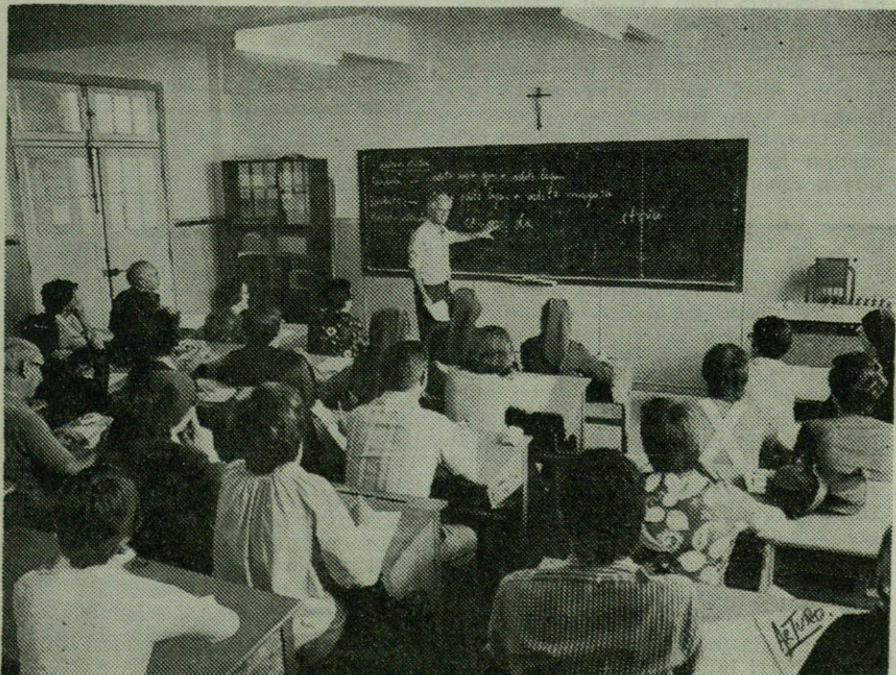
duzenak.

Titulurik ematen ez bada ere, Euskaltzaindiarena edo Deustuko Hizkuntza Eskolarena ateratzeko prestatzen da ikastaldi honetan.

Gainera lana ikastaroan zehar jarraituko da: hamabostetik behin ariketak bidaliko zaizkie ikasleei, egin eta berriro zuzentzeko itzul ditzaten.

«Corazón de María»n badira beste klase batzuk ere; ikastaroan zehar euskara irakasten zaie helduei, lau mailatan. Iaz hirurogeiren bat lagun etorri ziren klase hauetara.

Bestalde, orain dela hiru urte-tik honera, ikastetxea ikastola ari dira bihurtzen. Urtero larogei haur (iaztik neskak ere bai) sartzen dira eskolaurrean; lehen «Zurriola» ikastolara joaten ziren hortik, baina orain bertan jarraitu ahal izango dute Oinarrizko Heziketa Orokorra.

Euskaltzaindiaren batzarre agiria Maulen

Euskaltzaindiaren Arautegia, bere 4 artikuluan, hunela dio: «Euskaltzaindiaren osoek, sortzez edo jatorriz, Euskalerriko eskualdeetakoak izan behar dute. Era hortara, ahal dela, euskalki guztiek Euskaltzaindian beren ordezkarria izan dezaten». Gainera, ohitura da euskaltzain berrien sarrerak beraien jaioterrietan, batzarre ageri eta ospetsu baten bidez, egitea.

Hala, abuztuaren 22an eta Maulen, Zuberoako hiriburuan, ospatu zen Jean-Louis Davant euskaltzain berriaren Akademian sartzea.

Batzarrearen aurretik, goizeko 10-etan, meza kontzelebratua egin zen herriko elizan. Etxegoren erretore jaunak zen meza emale nagusi; hunekin batean Villasantek, Lafitte, Larre, Onaindia, Zaitegi eta Andiazabal euskaltzainak eta Arostegi karmeldarra meza emale lagunak izanik.

Ondoren, herriko etxean, Souberbielle alkate jaunak batzarrea zabaldu zuen, etorritako jaunei ongi-etorria emanez. Segituan Aita Villasantek hitz egin zuen Zuberoako euskalkiak euskal literaturan duen nortasuna erakutsiz, eta Zuberoak Euskaltzaindian beti bere aulkia izan duela esanez. Aulki horren lehen jabea Aita P. Lhande izan zen; bigarrena, Guillaume Eppherre; hirugarrena, berriz, J.L. Davant.

Euskaltzain berriak, bere hitzaldia hasterakoan, Eppherre anaien aipamena egin zuen, eta gero hautatutako gaiari lotu zitzaion, hots: Zuberoak emandako bi euskaltzale handiren bizitza eta lanak aztertzeri: Abadia eta Chahorenak, alegia. Lehenbizikako Euskal Olerki Egunak antolatzen zituen eta politikan eskuindarra zen. Bestea, berriz, Errepublikazalea eta sozialista, baina karlisten alde aurpegia atera zuen, hauek Euskal Herriko Foruak defenditzen zituztela ikusiz. Azken batean biok Zuberoaren, Euskal Herriaren, euskara eta euskal kulturaren alde jokatu ziren.

Erantzunezko hitzaldia P. Larzabal euskaltzain osoak egin zion, euskaltzain berriaren bizitza eta lanak kontatuz: laborari inginiadore dela, Argeiako gerran egona, kondaira ikerketa lanak egina, zenbait libururen egile, irakaskintzari lotua, euskarari anitz ordu emana, eta abar.

Mauleko Udaletxeak bazkal aitzinekoa eskaini zigun, eta azkenik, anaitasunezko bazkaria «Hotellerie du Château» delakoan egin zen. Batzarre hunez zer-ikusi izan du, gainera, Udako Euskal Unibertsitateaz, aurten Uztaritzen egin denaz.

(Euskaltzaindiko Prentsa
Bulegoaren Agiria)

IRAILA

5 - 12

IHARDUNAK

ZARAUTZEN, EUSKAL AS-TEA, EUSKALZALEAK ANTOLATUA

Irailaren 1ean: EUSKAL HERRIKO EKONOMIAZ mahain ingurua.

Balere Bakaikoa, Joxe Mari Zeberio, I. Eizmendi.

2an: FORU ETA ESTATUTOA. Patxi Zabaleta, Joxe Luis Lizundia.

3an: SEGURIDADE SOZIALAZ. Sendagile eta gaixozain batzuku mintzatuko dira.

4ean: ZAHARREN EGUNA: pelota partiduak, bazkaria...

HERRIAK KANTARI: gaueko 10etan, La Sallen, Ramon Muntaner, Miro Casabella, Etxamendi eta Larraide, Joseba Etxeberria eta Hibi Rekondo.

5ean: HAURREN EGUNA: meza, kalejira, jaialdia, jolasak...

6ean: HAURZAINDEGIAZ mahain ingurua. Pedagogo eta Zarautz eta Tolosako zenbait arduradunek.

7an: HEZIKETAZ. Xabier Mendiguren, Xabier Kintana, L.M. Satrustegi.

8an: ANTZERKIA, «ATAKO BANDAN», arrantzaleen burruka. Antzerki, filma, abesti eta dantza bidez, Ondarroako KRESALA elkarte 100 lagunek agertua. Zinema pelotalekuan, gaueko 10etan.

9an: EUSKAL JAI EGUNA, herri gutzia partaide delarik.

EGIAN HAUZO ELKARTEAK, Koruko Amabirjaren omenez

3an: Ontzi lehiaketa «TETUAN» kupeldegian, kalejira, dantza saioa «BRAHMA» taldearekin.

4ean: —Haurrentzat txokolatada, jolasak, kros, antzerkia

(«ORAIN» taldeak «El pirata Malapata»), kalejira...

—Gaueko 9,30etan herri afaria (inbitazioak tabernetan salgai).

—Dantza saioa «BRAHMA»rekin.

5ean: —Arratsaldeko 5,30 eta 6etan HERRI KIROLAK Goiko Plazan: Perurena harrijasotzalea, Saralegi eta Agite haizkolaria. Gainera Azpillaga eta Amuriza bertsolariak eta Urrestillako trikitilariak.

—Iluntzeko 9etan JAIALDIA.

6ean: —Marrakzi txapelketa, azpilen botaketa Mundaizen, ontzi txapelketa «TETUAN»en...

—Arratsaldeko 8etan Atoxta-Egiako hauzo elkarteak «Hauzo beharrak» gaiari buruz hitzeginen du.

—Gau jaia «BRAHMA»rekin.

7an: —Azipil botaketa, kalejira, txaranga...

—Gaueko 10etan tanborrada «TIRRITARRA» txaranga-rekin.

8an: —Diana, herri meza, txistorrada, zaharrentzat bazkaria, dantzariak...

—Egun hauetan zehar TXABOL SOTOA zabalik egongo da.

ORDIZIAN, JAKINTZA AS-TEA

Irailaren 4ean: —Egurdiko 12,30 eta 1, Udaletxeko Areto Handian, ARTE ERAKUSKETA irekiko da. Ordu berean EUSKAL LIBURU ETA DISKOEN AZOKA ere zabalduko da.

—Arratsaldeko 8etan: ABESLARI JAIALDI HANDIA Ohiangurengo zelaietan: Gontzal Mendibil, Xeberri, Urko, Patxi Villamor, Mikel eta Xabier.

5ean: kalejira, LAGUNTA-SUNA rondallaren saioa, dantzariak eta NEKEZ taldearekin dantza saioa.

6an: LANGILEEN BATASUNAZ Manu Barrenetxe eta Antton Ibaruren mintzatu-kodira, Udaletxeko Areto Handian.

7an: EUSKARAREN EGOKERAREN ANALISIA gaiaz Xabier Kintana arituko da.

8an:

—Barazki, gazta eta abarren erakusketa.

—Bertsolariak: Murua, Mendizabal, Martinandarena, Lizaso, Itxaurraga eta Areltio.

—Pelota partiduak.

—Dantza saioa Enparantzian.

9an: EUSKAL HERRIA BILHARKOARI BEGIRA gaiari buruz hitzaldia Patxi Zabale-tak.

10ean: EUSKAL FILMAREN AGERKETA. «NORTASUNA» Pedro Sotarena eta «ARRANTZALE» Marikoetxeberrirena.

11an: BERTSOLARI SAIOA: Igarzabal, Agirre, Lazkao-txiki, Lazkano, Iraola eta Lizaso. Gaueko 10etan, BETI ALAI pelotalekuan.

12an: HAURREN EGUNA: dantza saioak, margoketa, Altxor Bila, ginola...

ZESTOAN

4ean: IKASTOLAREN ALDE BERBENA, EGANEkin, pelotalekuan. Taberna ere zabalduko da, helburu berdinarekin.

7an: ORGANU BERRITZAREN KONTZERTOA, arratsaldeko 8etan.

Organulari: Jose Manuel Azkue (Donostiako Santa Maria elizakoa).

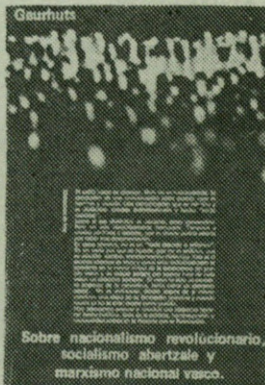
Bach, Caesar Frank, Guridi, Alberdi, Widor... Zestoa-ko abesbatzak Olaizolaren «9GUR MARIA» eta Goikoe-txearen «SALBEA» kantatuko ditu.

LIBURUAK

Sobre nacionalismo revolucionario, socialismo abertzale y marxismo nacional vasco, Gaurhuts. MUGALDE. 240 orr. 450 pta.

«Gaurhuts» ETak eraman duen gatazka historikoki aztertzen du, azterketa hau oso teorikoa izanik. Gero politiko-militarren metodoaren apologi bat egiten du, marxismoaren garrantzia ikusiaz gatazka hontan.

Bigarren partean, euskal alderdi politiko baten beharra eta diskusioa sortzen du. Geroago euskal marxismo nazionalerantz mintzatzen za-

gu, ETaren garrantzia ikusiaz ideologiazio honetan. Liburua zenbait oteizatar poemaz horniturik dago.

Comentario al «Examen de Ingenios» de Huarte de San Juan, Antonio de Oteiza. GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 40 orr., 300 pta.

Antonio de Oteizak orain 400 urte Huarte de San Juan-ek eginiko lana presentatzen digu, zenbait komentarioekin.

Hogeita hamabi eskulturaren komentarioa egiten du, hoiien fotografiak ondoan dituela.

Fueros de Guipúzcoa, Gorosabel. LEX NOVA. Faksimil-etan. 4.000 pta.

1867. urtean Gorosabelek argitaratu zuen lanaren berargitaratzea.

Kristalezko begia-Eskeleton baten oroimenak, Caste-lao (Koldo Izagirrerren itzulpena). KRISELU. 63 orr.

«Galegoen abertzaleatasunaren aita» deitua izan denaren hainbat idazlan eta marrazki. «Con todo, eu sigo coicando que o pesimismo pode ser libertador cando desperta carraxes e cobizas dunha vida máis limpa», dio berak.

Bigarren partean, euskal alderdi politiko baten beharra eta diskusioa sortzen du. Geroago euskal marxismo nazionalerantz mintzatzen za-

gu, ETaren garrantzia ikusiaz ideologiazio honetan. Liburua zenbait oteizatar poemaz horniturik dago.

Antonio de Oteizak orain 400 urte Huarte de San Juan-ek eginiko lana presentatzen digu, zenbait komentarioekin.

Hogeita hamabi eskulturaren komentarioa egiten du, hoiien fotografiak ondoan dituela.

Fueros de Guipúzcoa, Gorosabel. LEX NOVA. Faksimil-etan. 4.000 pta.

1867. urtean Gorosabelek argitaratu zuen lanaren berargitaratzea.

Kristalezko begia-Eskeleton baten oroimenak, Caste-lao (Koldo Izagirrerren itzulpena). KRISELU. 63 orr.

«Galegoen abertzaleatasunaren aita» deitua izan denaren hainbat idazlan eta marrazki. «Con todo, eu sigo coicando que o pesimismo pode ser libertador cando desperta carraxes e cobizas dunha vida máis limpa», dio berak.

Bigarren partean, euskal alderdi politiko baten beharra eta diskusioa sortzen du. Geroago euskal marxismo nazionalerantz mintzatzen za-

gu, ETaren garrantzia ikusiaz ideologiazio honetan. Liburua zenbait oteizatar poemaz horniturik dago.

Antonio de Oteizak orain 400 urte Huarte de San Juan-ek eginiko lana presentatzen digu, zenbait komentarioekin.

Hogeita hamabi eskulturaren komentarioa egiten du, hoiien fotografiak ondoan dituela.

Fueros de Guipúzcoa, Gorosabel. LEX NOVA. Faksimil-etan. 4.000 pta.

1867. urtean Gorosabelek argitaratu zuen lanaren berargitaratzea.

Kristalezko begia-Eskeleton baten oroimenak, Caste-lao (Koldo Izagirrerren itzulpena). KRISELU. 63 orr.

«Galegoen abertzaleatasunaren aita» deitua izan denaren hainbat idazlan eta marrazki. «Con todo, eu sigo coicando que o pesimismo pode ser libertador cando desperta carraxes e cobizas dunha vida máis limpa», dio berak.

Bigarren partean, euskal alderdi politiko baten beharra eta diskusioa sortzen du. Geroago euskal marxismo nazionalerantz mintzatzen za-

gu, ETaren garrantzia ikusiaz ideologiazio honetan. Liburua zenbait oteizatar poemaz horniturik dago.

Antonio de Oteizak orain 400 urte Huarte de San Juan-ek eginiko lana presentatzen digu, zenbait komentarioekin.

Maito-mindu batzuk

Neskatxak:

Gau beranduan atea
nere baitan «nor ote da»?
hileak zutik nituelarik
bildurrez bete.
Hotsegin zuen —«Maitea,
azkar etorri zaitea
nahi baduzu disgustoren bat
gaur ez izatea».

Mutilak:

Baino Maitea ze gero!!!
Nik etzinuztan espero.
Ordu luzeak egiten ditut
esnai egunero;
arnas-estu, odol-bero
nere ideietan ero
orain banoa ihes salatu
gaituen ezker.

Neskatxak:

Hau notizia ateral!
desterru edo katera
Ene! Maitea! behar duzula
joan nunbaitera
sorterrik apartera,
zer den kontuak ateral,
baina ni ere hor izango naiz
zurekin batera

Mutilak:

Gure arrisku guziak
ez daukatzu ikusiak
salba beharko ditugu egun
gordin da guziak
hotsak eta garrasiak
ta askoren maliziak
eta ez gaitu anparatuko
gero justiziak.

Neskatxak:

Konprenitzen dizut dena
zure mintzo nabarmena;
ni hain bat duzu hori ta egin
beharko amena;
ez bada ere lehena
bion poza, bion pena
lehenaz gain elkartuago
ipin gaituena.

Mutilak:

Hain agur triste gozorik
ez naiz oroitzen jasorik
ondo gñake ez baldin balitz
beste arazorik
alde batera osorik
nik ezin eman pausorik
egunen baten ez da gertako
holako kasorik.

Neskatxak:

Hori lortu ezinean
desgrazirik haundinean
eror zintezkez hor zabiltzala
zere ekinean
hori gerta dedinean
zure hilobi gainean
nere bihotza ezarriko dut
maitasun finean.

Mutilak:

Gerta diteke lortzea
gizarte on bat sortzea
eta betiko zure ondora
berriz etortzea
edo tranpan erortzea
berdin hilda ehortzea
inoiz ez orde nere maitasun
biok agortzea.

Elorri-arantza

A M E N T S E T A N

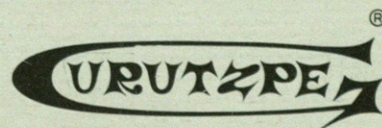
Airea: "Kantoreño hauk gure herrian..."

- 1/ Bizia ez da nengoiz egoiten bere dohainen betean,
aldakorra da nola eg goizetik arrats artean,
heien arteko mezu guziak zatokidan beharira,
hitz kartsu heien beroa eta behako haren dirdira
adin hontako begi beharrez ezin prezatuak dira,
ezin prezatuak dira.
- 2/ Aments ausartak igan ninduen baratze baten hegira,
han bi amoros zoin amultsuki zauden elgarri begira;
heien arteko mezu guziak zatokidan beharira,
hitz kartsu heien beroa eta behako haren dirdira
adin hontako begi beharrez ezin prezatuak dira,
ezin prezatuak dira.
- 3/ Nonbait gau hartan loratua zen bi horien maitasuna,
eta jadanik mihian zuten betiko leialtasuna;
ez dakit xuxen gutietsirik oraiko gatzetasuna,
edo honbertze berri lazgarri badutalakotz entzuna,
hioen leloa ez naukan beti bihotzaren oartzuna,
bihotzaren oartzuna.
- 4/ Baratze harek bazuen bada amodioaz zer sala,
nola pentsa nik bi gazteak han irriskuan zabiltzala?
Zauden lekua distiranta zen, ni nindagona itzala;
hortan ote zen estakurua heler oldartu nintzala,
adimendu ta zuhurtziaren mandatari bat bezala,
mandatari bat bezala?
- 5/ Erran nioten: «Bazagon bihotz atzo elgarren aldean!...
Eta egungo hegaldatuak bi aldetarat airean!
Nornahi errex loak hartzen du ara berrien legean.
Nolaz irauten ahal duzue gau batez bildu fedean,
ordrea eta leialtasuna konda ez diren mendean,
konda ez diren mendean?
- 6/ Neholaz ere zuentzat onik hortik datorren banago,
alda soinuak ihardesten du gaur deusek baino barnago;
zuentzat ere jo dezake ta orduan denak akabo,
edo bertzela, fede izpi bat zuetan baldin badago,
biek higatu behar duzue gaur erran hitzen esklabo,
gaur erran hitzen esklabo».
- 7/ Luzaz oraino ixuri nuen golkoan nuen uretik
iduri uhar beldurgarri bat hedoi beltzenen barnetik;
bainan ene bi maitalariak, ene garrasien gatik,
beren bihotzen besta goersten ari ziren ahapetik,
urrikalkorki behatuz eni argizko arku batetik,
argizko arku batetik.
- 8/ Mixteriozko arkuan zauden, argiz elgarri josiak,
iduri zuten bi aingeruño zeruetarik jautsiak;
geienik nihaur joa ninduen bota nuen erauntsiak,
agertu baitzen nik nituela sendipen kordak hautsiak,
sehi berriak bazituela lehengo ene nausiak,
lehengo ene nausiak.
- 9/ Gero aldizka kar berarekin mintza zitzaizkidan biak,
mutilak zion: «Ene asmoak osoki dira garbiak».
Neskatxak aldiz: «Jauna, zuk erran gauzak ez dira egiak».
Hitz horietan atzarri nintzan, busti bustirik begiak:
amodioan deus etzuela aldatu mende berriak,
aldatu mende berriak.
- 10/ Burua gordez han hasi nintzan berriz Jaunari lo galdez,
bainan amentsa nuen bilatzen, ez nindabilan logalez;
amodioa, gaur egun ere hoin sendo bada ahalaz,
bihotzez bihotz mundu guzia kurri dezala hegalez,
tristura eta herra lur pean sar ditzen haren ahalgez,
sar ditzen haren ahalgez.

XALBADOR

GUZTIOK'BAT, S.A.

TELEFONO: (943) 86 73 40*
CABLE: GURUTZPE
TELEX: 36294 - GUBAT - E
APDO.: 66 - ZESTOA

BILGIÑAK + TORNOS + TOURS + LATHES

GOI-MAILAKO TEKNOLOGIAZ

KALITATEAZ

ZERBITZUZ

ZURE BEHARRETARAKO TRESNARIK EGOKIENAK

Gipuzkoan, nor gu baiño gertuago?

91 etxe zuretzat urbillago

Izan ere, Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa etxe au duzue Gipuzkoako Kutxetan leenengoa.

Orregatik, gipuzkoarren zerbitzurako beti gertu eta prest egotera beartuak gauzkazu. Auxe da gure egitekorik nagüsiena, orretarako sortu zan, batipat, Caja de Ahorros

Provincial de Guipúzcoa 1896 urtean. Gipuzkoarren kutxa duzue Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa, Baduzu arrazoirik, beraz, gurekin elkaturik jarrai dezazun. Utzi ezazu zure uste osoa Gipuzkoan leenengoa duzun Kutxa etxe ontan.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

